

פרשת ויצא, תשפ"ב

מעשה, יכינו כל ליל שבת קודש לבני הישיבה סיר מיוחד של חמין לליל השבת

אבא היה רגיל לומר: כשאבא מגיע הביתה ורואה את בחור הישיבה שלו בבית, אסור לו לשאול אותו מה הוא עושה כאן בשעה כזו. עליו לומר לו שהוא שמח מאד לראותו, ושבואו הוא ממש הפתעה נעימה עבורו

18 עמוד ///

שמעתי פעם יהודי שניגש למישהו אחר ושואל אותו, תגיד, הילד הזה והזה מציק גם לילד שלך או שרק לבן שלי הוא מתאכזר??? אתם מבינים איזה לשון הרע נורא ואיום זה?

10 עמוד ///

אבל אבא, דבר אחד אני רוצה לדעת, ווען ווערסטו בר מצוה? [מתי אתה הולך להיות בר מצוה]...

4 עמוד ///

"ברצוני לשאול אותך שתי שאלות בלבד", הכנתי עצמי בקפידא, המבחן! "שאלה ראשונה: מתי אכלת לאחרונה ארוחה חמה?"

2 עמוד ///

**הגאון רבי שמעון שקופ
זצ"ל, קיבלני בחביבות
וביקשני לשבת על הכסא,
ואמר לי: "ברצוני לשאול
אותך שתי שאלות בלבד",
הכנתי עצמי בקפידא,
המבחן! "שאלה ראשונה:
מתי אכלת לאחרונה ארוחה
חמה?"**

תלמידים מספרים על הליכותיו האציליות של מרן הגאון רבי שמעון שקופ זצוק"ל בעל ה"שערי יושר" וראש ישיבת "שער התורה" בגרודנא

**סיפור נפלא סיפר בערוב ימיו בעל המעשה,
הר"ר משה ויינברגר מניו יורק:**

"נער הייתי כאשר הורי שלחו אותי ללמוד במכינה לשיבת גרודנא. היות שהורי היו עניים מרודים לא יכלו להרשות לעצמם לשלוח אותי ברכבת. לכן הוחלט שעלי ללכת ברגל, הישיבה שקבעו שאלך היתה רחוקה מהלך שלושה ימים. ציידוני במעט אוכל שהיה ברשותם וברכות חמות, והדריכוני שכאשר יגמר האוכל אבקש מיהודים בדרך.

יצאתי לדרך וכן עשיתי. אוכל השגתי פה ושם, והייתי לן על ספסלי בתי כנסיות, ופעמים אף ישנתי על אדמה באיזו פינה, סתם.

בדרך עברתי חוויות מפחידות רבות, הדרך היתה לעיתים מפחידה ומסוכנת וכל הזמן פחדתי, האמצא את הדרך? האם לעולם אשיג אוכל? האצליח במבחן? שאם לא, - אבייש שם משפחתי ואיאלץ לחזור בדרך הארוכה בה באתי. הדרך היחידה להרגיע את הפחדים והחששות היתה להשקיע את עצמי בדף גמרא שהכנתי לבחינה, חזרתי על דף זה שוב ושוב עד שידעתיו מילה במילה.

סוף סוף הגעתי לישיבה, כמובן עייף ומורעב, אבל מוכן למבחן כאשר דף הגמרא מסודר במוחי להפליא. בחורים מהישיבה שראוני ושמעו למטרת בואי הציעו לי ללכת ולהיבחן במשרדו של ראש הישיבה, הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, משרדו של רבי שמעון היה מטבח ביתו, ורבי שמעון קיבלני בחביבות וביקשני לשבת על הכסא. אחרי שקיבלני בחביבות ושאל לשמי ולעירתי מוצאי, פנה ואמר לי: "ברצוני לשאול אותך שתי שאלות בלבד", הכנתי עצמי בקפידא, המבחן!

"שאלה ראשונה: מתי אכלת לאחרונה ארוחה חמה?" נדהמתי מהשאלה והרהרתי ארוכות, ולבסוף עניתי: "לפני כשלושה שבועות!" קם

רבינו ואמר: "ראה, אין כוחי בבישול כרעייתי, אלא שהיא כרגע לא נמצאת בעיר, תצטרך להסתפק במה שאני יודע..."

ניגש והחל לבשל לי ארוחה. נדהמתי מגודל המעמד, אפילו את אבי לא ראיתי מבשל, וכאן ראש הישיבה הגדול עומד לבשל בשבילי!! כשסיים לבשל, שם לי צלחת מלאה מהתבשיל. אחר שגמרתי דאג למלאה שוב, עד שהייתי שבע כהוגן שלא יכולתי לאכול עוד.

כשסיימתי וברכתי ברכת המזון, אמר: "עתה השאלה השניה", כאן כבר הייתי בטוח, עתה לאחר שהנני שבע אפשר כבר לבחון אותי, "השאלה השניה שברצוני לשאול אותך, מתי ישנת לאחרונה במיטה?" שוב נדהמתי, והשבתי שאיני זוכר בדיוק. הלך רבינו לחדר השינה שלו, סידר לי את המיטה, כעבור כמה דקות חזר וביקשני ללכת לישון. הוא כיסה אותי היטב. בעייפותי נרדמתי מיד עד הבוקר. אחר כך התברר שזו היתה מיטתו שלו.

זה היה מבחן הכניסה שלי לישיבת גרודנא.

וסיים בעל המעשה: "שנים רבות עברו מאז, צרות רבות עברו עלי, כל משפחתי נכחדה בשואה האיזומה ועוד צרות רבות, מה ששמר על יהדותי כל השנים, עם כל הטרגדיות אלו רק אותן שתי השאלות, אותו מבחן הקבלה לשיבת גרודנא.

סיפר הרה"ג רבי משה אליעזר שוורצבורד:

"זכיתי פעם ביום הפורים להיות במעונו של רבינו. היה זה בעיצומו של יום, רבינו ישב בביתו מוקף בבחירי תלמידיו ושוחח עמם בלימוד, מענינא דיומא. אמנם ניכר היה שרבינו מודאג, משום שבחוץ ירדו גשמים, ודאג אולי לא יבואו עניים שיוכל לארוחם על שולחנו לסעודת פורים ולתת להם מתת יד

הגונה "מתנות לאביונים". לפתע אורו עיניו, הוא ראה בחלון את אשר'קה העני, קם רבינו וקרא לו שיכנס לביתו באמרו: "היכנס פנימה הלא קר בחוץ". אחר שנכנס והתיישב, פנה רבינו למטבח והכין לו בעצמו כוס תה, כששב עם התה הבחין שבגדיו של אשר'קה ספוגים במים, קרא לו לחדר השני, כששב ראיונהו לבוש מחצלות של שבת שרבינו נתן לו".

סיפר הרה"ג רבי יוסף לב:

פעם נלויתי לרבינו בטיולו היומי, נטפל אליו צלם אחד והחל מצלמו מזוית זו ומזוית זו. כנראה שהלה עבר את המידה ואז אמר לי רבינו "ואס ויל אר דא" (מה רצונו כאן), אמרתי לו שהוא מצלם. ואגב הערתי שאולי זו פרנסתו. תיכף כששמע רבינו כן, עמד, סידר עצמו, והכין עצמו למען הצלחת התמונה, בכדי לא לקלקל פרנסתו.

"פעם אמר באסיפה של ועד הישיבות: כשליבו של אדם טהור מכל חשבונות אנוכיות, אז הוא מחפש אצל הזולת רק את הטוב והטוהר. ואינו מוצא מרגוע לעצמו עד שהוא מוצא איזו שהיא נקודת טוב החבויה בלבו ובנפשו.

מסגולותיו האישיות - להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, נער כזקן, חכם כסכל, איש כפי מדתו. לפעמים בלכתו ממעונו אל בית המדרש פגש בדרך בעלי בתים ישישים, ומכיון שנכנס עמהם בדברים, היו מספרים לו חדשות ששמעו איש מפי איש, בנוגע למזג האויר, ולמטאטא זרדים במרחץ הזיעה, על נדודי שינה ועל מיחושים שונים שפקדו את פלוני בברכיו ואת עמיתו בכתפיו - כדרך שיחת זקנים פשוטי עם בינם לבין עצמם - ובמשך כל אותה שיחה היה רבינו נראה כמי שמקדיש לדברים תשומת לב יתרה וכמי שמעורה בשיחם ובשיגם.

(מתוך 'תורה יבקשו מפיהו')

**אבל אבא,
דבר אחד
אני רוצה
לדעת, ווען
ווערסטו
בר מצוה?"
[מתי אתה
הולך להיות
בר מצוה]...**

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד, על דרך החינוך הטובה ביותר

פעם היה בחור שלקראת ה"בר מצוה" שלו קראו אביו, והושיבו על ידו, ואמר לו: עוד מעט זמן הינך נעשה "בר מצוה", אתה יודע מה זה "בר מצוה"? והאב המשיך ואמר לו:

שמע בנו! "בר מצוה", הכוונה שמפסיקים עם כל ההנהגות הילדותיים - עד עתה בעת התפילה הסתובבת בחוץ לשחק עם חבירך, וכן באמצע קריאת התורה היית אוכל או שותה, כל זה - אומר לו האב - הם דברים ששייכים אצל ילדים קטנים, אבל לבחור, מאז היותו "בר מצוה", שמקבל על עצמו עול תורה ומצוות, מאז כבר מתפללים כל התפילה בבית הכנסת, לא מדברים באמצע התפילה, ולא מסתובבים בחוץ, נעשים יותר רציני, וצריכים ללמוד ולהתפלל בהתמדה ובהתלהבות...

וסיים האב ואמר לבנו "בני, האם אתה מבין את מה שאני אומר לך - החמין אתה מהו הפירוש של 'בר מצוה'?"

אומר לו הבן "כן אני מבין, אבל אבא, דבר אחד אני רוצה לדעת, ווען ווערסטו בר מצוה?" [מתי אתה הולך להיות בר מצוה]...

איתא בחז"ל (מסכת קידושין דף פ"ב ע"ב): תניא רבי נהוראי אומר, מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה.

ולכאורה, ממי אנו מדברים כאן, האם מדברים כאן מהאב או מדברים כאן מהבן, אם מדברים מהאב היה צריך להיות כתוב הכל מהאב, "מניח אני" את כל אומנות שבעולם ואיני לומד' אלא תורה", ואם אנו מדברים מהבן, היה צריך להיות כתוב הכל מהבן, "איני לומד 'עמו' שאר אומנות ואיני מלמדו אלא תורה" - ובגמרא כאן מתחילים עם האב ומסיימים עם הבן, מניח "אני" כל אומנות שבעולם ואיני 'מלמד' את "בני" אלא תורה.

ויש לפרש, שכשהאב רוצה לפעול ולהפעיל בבנו איזה דרך בעבודת ה', או כשהוא רוצה לחנך את בנו, הוא צריך להראות לו איזה משל שבנו יראה תמיד את המשל וירצה להיות דוגמתו - האב צריך להיות הדוגמא לבנו - הבן מסתכל מה שהאב עושה, והוא משתדל להתנהג כמותו.

אם האב רוצה שבנו לא ידבר בעת התפילה, אז צריך הוא גופא להיות לסמל ולדוגמא לבנו כאחד שלא מדבר בעת התפילה, ורק כשיראה בנו את אביו שאינו מדבר בעת התפילה, אז גם הוא לא ידבר בעת התפילה, כי הוא עושה בדיוק מה שאביו עושה, לא כן הדבר אם האב מדבר בעת התפילה, אז במצב כזה אל יחשוב שבנו יהיה יותר טוב ממנו ולא ידבר, כי הוא לומד מאביו שאפשר לדבר בעת התפילה.

ולפי דברינו מובן היטב, דהוא אשר הגמרא אומרת - מניח אני כל אומנות שבעולם - אם האב רוצה לחנך את בנו, אם האב רוצה ללמוד תורה עם בנו, אז תחילה הוא צריך להניח כל אומנות שבעולם, דהיינו, שהאב בעצמו צריך לזרוק ולהניח כל האומנות שבעולם, האב גופיה צריך ללמוד תורה ולהיות לדוגמא ולסמל עבור בנו - ודווקא באופן זה - "ואיני מלמד את בני אלא תורה" - הוא יכול לחנך את בנו וללמדו תורה, כי אם הבן יראה שהאב יושב ולומד, אזי גם הוא ילך בעקבותיו.

הרה"ק בעל "שפע חיים" מצאנו קלויזנבורג זי"ע היה רגיל לחזור על מה שאמר הגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין, שיש לתמוה על ההבדל בין בתי המדרש של המתקדמים והמשכילים לבתי מדרש של חסידים, שבבתי המדרש של המתקדמים, האבות מחזיקים את בניהם אצלם ומפקחים עליהם כל שעת התפילה שיתפללו כהוגן ולא יסירו עיניהם מהסידור, אבל לבסוף, כשהבנים גדלים, הם פורקים מעליהם עול תפילה לגמרי. ולעומת זאת, בבתי מדרש של חסידים, האבות מתפללים בקול גדול ובהתלהבות בלי להשיג כל כך על הילדים שמשחקים ביניהם, אבל בסופו של דבר, כשאלו הילדים גדלים ומתבגרים, הם נמשכים להתפלל בהתלהבות הראויה כדוגמת אבותיהם, והלא דבר הוא? היכן הם פירות החינוך שמשקיעים המתקדמים בילדיהם, וכיצד נמשכים בני החסידים להתפלל כראוי, בלי שיחנכו אותם לכך.

והסביר הרב מלובלין זצ"ל, כי טבעו של כל ילד הוא להיראות כמו אביו ולעשות כמעשיו, ולכן ילדי המתקדמים שרואים את אבותיהם משוחחים ואינם מתפללים, אלא דואגים רק שילדיהם יתפללו, אז כל זמן שנתונים תחת מרותם, הם מחוייבים בלידת ברירה להתפלל, אבל מיד כשיוצאים מרשותם הם פורקים עול ואינם מתפללים, כשם שאבותיהם לא התפללו. אבל בני החסידים שרואים את אבותיהם מתפללים בהתלהבות וברשפי אש, כשמרוב התלהבותם שוכחים הם מכל הסובב אותם, מתמלאים יראת הכבוד כלפיהם, וכשרק מתגדלים ונוטשים מעשי ילדותם, מיד נמשכים להתפלל באותה צורה שראו את אבותיהם מתפללים.

הרה"ק בעל "שפע חיים" מצאנו קלויזנבורג זי"ע היה רגיל לחזור על מה שאמר הגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין, שיש לתמוה על ההבדל בין בתי המדרש של המתקדמים והמשכילים לבתי מדרש של חסידים, שבבתי המדרש של המתקדמים, האבות מחזיקים את בניהם אצלם ומפקחים עליהם כל שעת התפילה שיתפללו כהוגן ולא יסירו עיניהם מהסידור, אבל לבסוף, כשהבנים גדלים, הם פורקים מעליהם עול תפילה לגמרי. ולעומת זאת, בבתי מדרש של חסידים, האבות מתפללים בקול גדול ובהתלהבות בלי להשיג כל כך על הילדים שמשחקים ביניהם, אבל בסופו של דבר, כשאלו הילדים גדלים ומתבגרים, הם נמשכים להתפלל בהתלהבות הראויה כדוגמת אבותיהם, והלא דבר הוא? היכן הם פירות החינוך שמשקיעים המתקדמים בילדיהם, וכיצד נמשכים בני החסידים להתפלל כראוי, בלי שיחנכו אותם לכך.

והסביר הרב מלובלין זצ"ל, כי טבעו של כל ילד הוא להיראות כמו אביו ולעשות כמעשיו, ולכן ילדי המתקדמים שרואים את אבותיהם משוחחים ואינם מתפללים, אלא דואגים רק שילדיהם יתפללו, אז כל זמן שנתונים תחת מרותם, הם מחוייבים בלידת ברירה להתפלל, אבל מיד כשיוצאים מרשותם הם פורקים עול ואינם מתפללים, כשם שאבותיהם לא התפללו. אבל בני החסידים שרואים את אבותיהם מתפללים בהתלהבות וברשפי אש, כשמרוב התלהבותם שוכחים הם מכל הסובב אותם, מתמלאים יראת הכבוד כלפיהם, וכשרק מתגדלים ונוטשים מעשי ילדותם, מיד נמשכים להתפלל באותה צורה שראו את אבותיהם מתפללים.

(מתוך 'נועים שיח' מכוון 'אפריון לשלמה' חשון תשפב)

**לכן מעתה, יכינו כל ליל
שבת קודש לבני הישיבה
סיר מיוחד של חמין
לליל השבת.**

**'יהלומים' מיוחדים שרשם הרב משה ויטן
על המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל
בעל 'עלי שור'**

תבוא אלי לשבת

לאחר כשנה ומחצה ששמעתי את מרן המשגיח זללה"ה (בבית המוסר), עברתי ללמוד בפתח תקווה בישיבה הגדולה 'אור ישראל'.

לאחר תקופה שלא זכיתי לשומעו, העזתי באחד מהימים לטלפן אליו מהישיבה ואמרתי לו: אני מתגעגע אל המשגיח.

מיד ענה לי: אז תבוא אלי לשבת.

ואכן זכיתי להתארך שבת שלימה בביתו, לאכול ולישון אצלו, בקיימו בהידור את דבר רבינו יונה בספר היראה אודות הכנסת אורחים, את מצוות הכנסת אורחים כפשוטו.

כמהפכת סדום ועמורה

סיפר לי א' מבוגרי הישיבה דבאר יעקב - שהמשגיח נהג בתקופות מסוימות לעבור בין החדרים ולראות אם הם מסודרים ונקיים. והנה באחד מהימים נכנס המשגיח לאחד מן החדרים וראה שם ממש בלאגן ואי סדר... מה עשה?

אסף את החפצים המפוזרים בבלאגן - כריות ושמיכות וכו' והרימם לערימה אחת גדולה על השולחן.

וכתב עליהם בפתק 'כמהפכת סדום ועמורה?', הכך מסדרים את החדר!?

אינך נראה חספיק שמח

סיפר לי ידיד שהיה מתושבי השכונה של המשגיח, והנה בתחילת יסוד הישיבה נכנס להשתתף בשמחת בית השאובה שהתקיימה שם. ולפתע ניגש אליו המשגיח (אולי חשב שהוא מהתלמידים החדשים שלמדו שם), ואמר לו - הרי הכל בשביל לשמוח - ואינני רואה אותך שמח'.

וכעין זה סיפר לי ידיד - שבעת שהמשגיח היה שובת בשבתות בישיבת קול תורה, היה לפעמים מעיר לבחור בעת שעברו לפניו לביל שבת קדש לאמירת 'גוט שבת': אינך נראה מספיק שמח.

סיפר לי אברך, שבאחד מהשנים שלמד בישיבה קטנה, החליטו בסוף השנה להרחיקו מן הישיבה שלא יחזור לזמן אלול וכו. הבחור נסע למירון, והסתובב שם ופניו עצובות על ענינו. ולפתע פגשו המשגיח ואף שלא הכירו מעולם פנה אליו המשגיח ושאלו על מה ומה נפלו פניך.

ענה לו הבחור את כל אשר אירע. וכששמע זאת המשגיח, שאלו מה שם הישיבה ושם אנשי הצוות.

ואכן - טרח המשגיח לטלפן ולסדר ענינו עד שזכה לקבל מהם הודעה שיכול לחזור לזמן אלול לישיבה הקדושה.

הסייעתא דשמיא שלו

שמעתי מהמשגיח שבאחד מן הימים רצה להכין שיחה לומר לבני הישיבה הק', ולא הצליח להכין - דבר שלא היה מצוי... והנה במוצאי"ק כשהחליט שילך להודיע שאיננו יכול למסור שיחה, לפתע פוגש בעת הליכתו את א' מבני הישיבה, שביקש להודיעו ולהזכיר, שהשבוע ישנו רב אורח אחד שאמור למסור את השיחה (היה זה בעת רצונו להראות שכל הצלחה של האדם הוא בסייעתא דשמיא ובזכות הרבים).

תועלת השמועם

בוועדים בבית המוסר היה לפעמים אומר שאף אם כרגע נאמרו דברים שלא יובנו עתה לשומע, אך אם זה יכנס לו עכשיו לליבו, זה יוכל להשיפע לפעמים בעוד כמה שנים.

והיה מוסיף כן בשם רבו המשגיח דמיר זיע"א, שהגדיר לפעמים לשומעם, שדבריו הם בבחינת נטיעת גרעין שלפעמים מצליח רק אחרי כמה שנים, ולכן, אף דברים שלא מובנים בעת אמירתם, יכולים להתבהר לאחר זמן.

ובהזדמנות כזאת היה קורה שמספר אף על עצמו, שבעת שגלה לארץ רחוקה (שבדיה) והיה זה כבר שנים אחרי שעזב את ישיבת מיר, ועוד יותר שנים מאז ששמע את דברי רבו המשגיח דמיר זיע"א, לפעמים התבהר לו לפתע מאמר ששמע שנים קודם לכן מרבו זיע"א. [וכלשונו: לפעמים הייתי תופס 'לזה התכוון המשגיח!']. והיה מסיים: ובאותו שעה כאשר הבנתי נכון את דברי המשגיח דמיר זיע"א, התיישבתי לכתוב את השיחה ההיא. בינו נא.

העיקר בענין מידות

באחד הזדמנויות כתבתי לו את קבלותיי בנעילה שביום הכיפורים. [שכידוע הביא מגדולי בעלי המוסר שעיקר גדול בנעילה היא בקבלה אמיתית]. לאחר זמן פגשתי אותו, והעיר לי שהקבלות באותה שעה צריכים להיות בעיקר בענין מידות, ודו"ק.

באחת הפעמים ראיתי מבקש מאחד מבני ביתו ענין מסוים, ובאופן מאוד מסוים, והלה עשה עצמו כאינו מבין ושינה מאוד מרצונו ועשה ההיפך מבקשתו. ונוכחתי, שעם כל זאת לא הגיב בשום נימא של צער או כעס ח"ו, אלא המשיך בדרכו הלאה.

חן וחסד ורחמים

באחד מהפעמים שהתלוויתי למשגיח בחזרתו לביתו, ראיתי שנעצר ליד דלת השכנים שסמוך לביתו, בעת שעמדה שם בעלת הבית עם ילדיה. הוא בירך את בעה"ב בערב טוב וכדומה, ואח"כ גם התכופף (היה זה עוד בשנים עברו, שהיה הולך זקוף וגבוה) לעבר הילדים, ובירך ושוחח אתם קצרות.

קקבלת פני שכניה

סיפר לי ידידי הר' א' הוניגסברג נ"י, שפעם בהגיע המשגיח למסור שיחה באחד מהמקומות גונב לאוזנו לפני השיחה על המאורע מצער שמספר חברי חדר, מנעו וגירשו חבר חדש מלהצטרף אליהם. תוך השיחה הזכיר זאת המשגיח ואמר שחכמים אמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה, ואם כן חס ושלום כשמגרשים בחור - הרי זה אולי יותר מגירוש ח"ו השכניה...

צדקה וחסד

סיפר לי הר' מיכה ל' [שדר בשכונת המשגיח גבעת שאול] שנהג מונית בירושלים סיפר לו, שבאחד מהימים זכה להסיע ברכבו את מרן המשגיח, [ויש לציין שהיה זה רק בעשור האחרון לחייו כיון שלפני"כ נסע רק באוטובוסים]. באמצע הנסיעה - הסיח צערו לפני המשגיח ע"ה - שמאוד רוצה להתחיל להניח תפילין - אך אין לו אפשרות כספית כעת לרכוש את זוג התפילין.

וכששמע זאת המשגיח - ביקש בסוף הנסיעה שימתין ליד ביתו - ולאחר כמה דקות חזר המשגיח לרכב - ובידו סכום כסף שיוכל הנהג לרכוש לו זוג תפילין כחפצו.

אינני אדם גדול

באחד מהפעמים שזכיתי לחזור עם המשגיח משיחתו במוצאי שבת קדש ביישיבת קול תורה, עמדת ליד המשגיח בהמתנה לרכב, והיה שם בחור מהישיבה שעמד ללוותו. לפתע פנה אליו המשגיח ז"ל ואמר לו: הרי זה ביטול תורה, מדוע שתעמוד כאן סתם?!

ענה לו אותו בחור, שרצונו לשמש אדם גדול ולכן נשאר כאן, וכי אמרו חז"ל גדולה שימושה יותר מלימודה.

מיד אמר לו המשגיח בכובד ראש ורצינות רבה: צריך לשמש אדם גדול, ואינני אדם גדול...

מבהיל!

שלא יאכלו בליל שבת מסיר החמין

שמעתי מאחד מבוגרי ישיבת באר יעקב שבאחד השנים אמר המשגיח בסיום שיחת המוסר, שהנה שמבקש מהבחורים שמכאן ולהבא שלא יאכלו בליל שבת מסיר החמין, מכיון שעל ידי זה לפעמים חסר בסעודת השבת בבוקר...

והנה בליל שבת הקרובה לא העזו הבחורים להיכנס לאכול מזה, מלבד בחור אחד שהורה היתר לעצמו מסיבותיו שלו...

אך לאחר שמילא קערה ויצא עימה לחדרו לאכול, פגש פתאום את אחד מאנשי הצוות שאכן פנה מיד למשגיח שיקרא לבחור לשואלו ולגער בו על מעשהו.

והנה הבחור הוא (שהיה בטוח שזרקוהו מהישיבה ולפחות רצה להספיק לאכול...) מיהר לחדרו וכשפתח את המנה של החמין גילה שהיא רוחשת (ל"ע) תולעים...

מיד לאחמ"כ נקרא באמת לבוא לפני המשגיח (יש להעיר, המשגיח בהרבה מן הפעמים לא העיר מיד, אך במקרה דנן, כנראה היה בכך משום כבוד אותו אחד מאנשי צוות הישיבה), התלמיד בא למשגיח, וכשנשאל מאי האי?

אמר למשגיח: הטשולנט מלא בתולעים! וכוונתו היתה שאני הצלתי את הישיבה מאכילת התולעים, כיון שאח"כ עד למחרת בבוקר אחרי ביטול ארוך בלילה התולעים לא יהיו ניכרים.

המשגיח ביקש לראות את המנה אם אכן כך כדבריו, ואח"כ שלחו ללא גערה...

סוף הסיפור היה מדהים. באותו שבוע בשיחה ביישיבה, המשגיח הזכיר את הנושא שבשבוע החולף ביקש שלא יאכלו מהחמין בליל שבת קודש, וכו', וכיון שעל ידי מעשה של הבחור (ונקב בשמו בגלוי) ניצלה כל הישיבה מאיסור אכילת תולעים, לכן מעתה, כינו כל ליל שבת קדש סיר מיוחד של חמין לליל השבת.

אותו בחור סיפר שקיבל את עונשו, כי מאותה שיחה לא היה מסוגל (אחר הזכרת שמו כנ"ל) לאכול שוב חמין בליל שבת, אף כשהיה כבר ברשות ובהיתר.

ולכן העיז והציג את עצמו

בשם בדוי

סיפר לי בוגר בבאר יעקב, שבחור מהישיבה קיבל אישור מהמשגיח לצאת לפעמים לפעילות חשובה בירושלים אך בתנאי שלא יחזור בטרמפים. והנה באחד מהימים הפסיד הבחור את האוטובוס האחרון, והיה בירושלים קור כבד, כשהגיע לתחנה היה לו טרמפ - והחליט שיעלה ויכנס לרכב.

והנה התברר שהמשגיח בעצמו היה מיושבי הרכב בנסיעה מירושלים לבאר יעקב...

אמנם כשפנה אליו הנהג (ממשפחות צוות הישיבה) ושאלו למחוז חפצו - הניח הבחור בדעתו, שכנראה לא זיהו אותו (היה גם מכורבל במעילו), ולכן העיז והציג את עצמו בשם בדוי, ואף שינה ואמר שחפצו להגיע לישיבת שארית יוסף, ששכנה ביישוב באר יעקב.

כשהגיע ליישוב, המשגיח אמר לנהג, הרי הוא רוצה לישיבת שארית יוסף קחנו לשם. כך שהבחור היה מרוצה שהצליח להעלים את הדבר מהמשגיח ולהתחמק מנויפה.

והנה למחרת בבוקר כשהמשגיח עבר כדרכו בין החדרים להעיר את הישנים, פנה אליו להעירו ואמר בוקר טוב... (בנקטו את השם ההוא הכדוי שהציג עצמו אמש) - הגיע זמן קריאת שמע...

אתם תתעקשו עד הצלחה

במה שהוזכר המשגיח היה אומר לשומעים, תלכו לשמש גדולים אמיתיים וכו', ואף אם לא ירצו לתת לכם אפשרות לשמש אותם, אתם תתעקשו וכו' עד הצלחה. והמשגיח עצמו כנ"ל גם כן היתה אצלו הנהגה זו שאף שלכתחילה מי שרצה לשמש אותו וכו' היה דוחה ומנסה להרחיקו כביכול, אך לאחר זמן רב אם היה רואה שהלה באמת ממשיך ומתעקש לנסות לשמשו, הניח בזה, ולפעמים אף היה עוזר לו.

והנה באחד מהפעמים ניגש אליו אחרי הוועד ראיתי אברך מבני עדות המזרח, ושאלתו בפיו: את מי ישמש? ענה לו המשגיח: הרי יש לכם, לדוגמא, את הצדיק הגאון ר' בן ציון אבא שאול שליט"א (אז"ל) שגדול בתורה ובמוסר יחד. והוסיף ואמר: אילו הייתי צעיר והייתי יכול, הייתי הולך בעצמי לשמש אותו. ע"כ.

סיפור על ביקוריו לפני חלחמת העולם בביתם של גדולי הדור זצ"ל

המשגיח נ"ע הרבה פעמים סיפר על ביקוריו לפני מלחמת העולם בביתם של גדולי הדור זצ"ל. והיה מספר שכשנכנסו לבית מרן רבי חיים עוזר ז"ל, היו מברכים שחלק מחכמתו בשם ומלכות.

וכן היה מספר שישב עם שני מזכירים, והכתיב להם זה אחר זה בבת אחת, שהיה לו כעין ב' מוחות לעסוק בשני ענינים כאחת.

ומרוב האור של הפנים נבהל חברו ופסע באימה לאחור

עוד היה מספר שנסעו לשבות בעיירת קמניץ אצל מרן ר' ברוך בער זצ"ל. ויש עמו ב' עובדות מאותה נסיעה.

א. כשדפקו בדלתו של הברכת שמואל זצ"ל חבירו עמד עם פנים

הסיפור הגדול ביותר על המשגיח

ברצוני לספר סיפור אחד שילמדנו את הסיפור הגדול ביותר על המשגיח.

כשהכין המשגיח את ספר הראשון עלי שור, המתין כשנתיים עד לצאתו לאור.

ודבר זה מוזכר גם במכתב של דודו של המשגיח- הגאון ר"י קמינצקי זצ"ל בתחילת הספר הנ"ל, וז"ל: ואף שכבר עברו שנתיים שראיתיו בכתובים. וגם במכתב הידוע של הגאון ר"י קלופט זצ"ל (המודפס בפני עצמו בתחילת הספר) כתב 'באתי עוד הפעם וכו' למה כב' אינו מוציא את ספרו שבכת"י". אמנם דבר זה צריך ביאור אם הדברים היו כמוכנים כל כך מדוע לא הוציאו לאור עולם מיד.

והתשובה, נלמד מדברי המשגיח ז"ל, שכמה פעמים סיפר מה שראה אצל האדמו"ר מאז'רוב זצ"ל, שבאחד מהפעמים שנכנס לגאון הצדיק הנ"ל, וראה על השולחן שמונח שם ספרו החדש על דברים, אמר לו המשגיח- נו, ב"ה בקרוב יוכלו כולם ליהנות מספר החדש, ענה לו האדמו"ר זצ"ל- לא, לא, מוקדם עלי לראות שהדברים כבר נמצאים והגיעו אצלי, ואז אוכל להוציא ללמדו לרבים, עכת"ד.

ומזה נלמד שאף אצל המשגיח נהג כן [שלא היה מדבר ומספר מה שלא החזיק כבר בעצמו]. דהיינו שאף אחר שכתב הספר- עדיין לא הוציאו לאור- עד שחש והבין שהדברים כבר נמצאים גם אצלו באופן מעשי בשלמות...

ומזה נבוא לומר- שאם נרצה לחפש על המשגיח- עובדות והנהגות שנהג ועשה בימי חייו. אפשר למצוא בכל משפט ומהלך בעבודת ה"ת, הכתוב ומבואר ב'עלי שור' באחד משני חלקיו (וגם בשאר ספרים). זהו סיפור על המשגיח ז"ל בעצמו איך ומה עשה בכל ענין וענין.

ויה"ר שנוכח אכן ללכת בדרכו הנהגותיו ובדרכיו, עד שנוכח להגיע לשלמות האמיתית וכו' אכ"ר.

לדלת והוא משום מה הסתובב לאחור.

ולפתע, רואה איך חברו פוסע במהרה לאחוריו. מה התברר? שרבי ברוך בער ז"ל בעצמו פתח את הדלת. ומרוב האור של הפנים [שמקצת רואים בתמונות] נבהל חברו ופסע באימה לאחור.

ב. שביל שבת קודש היו הבחורים ואורחים ניגשים לומר גוט שבת למרן רבי ברוך בער, ולפתע ניגש אליהם אחד מהבחורים ואמר להם שמי שצריך לטבול ולא טבל לא כדאי שיגש [או שלא ינסו ללחוץ יד], מכיון שרבי לא ילחץ ידיו חזרה.

וכשהיה המשגיח מספר על הצורה המופלאה של יופיים של תלמידי חכמים, הוסיף שכשהיה בגלות בשבדיה שמע באחד מן הימים שישנה אסיפה שיהיו שם שלשה מלכים, והרי כבר אמרו חז"ל לעולם ירוץ אדם לקראת מלכים, ולא רק לקראת מלכי ישראל אלא אף לקראת מלכי עכו"ם שאם יזכה יבחין בין ... ואכן הלך לשם. וסיים, ובאמת מה ראית? שלש בהמות.

שאינו מרגיש בנוח לדרוך על בריאה יפה כזאת של בורא עולם..

באחד מהוועדים סיפר עובדא ממו"ר המשגיח דמיר זצ"ל [ומענין שזה היה פעם היחידה שהוסיף בתחילת העובדא, שלא שמע אם זה ממקור נאמן ואמין וכו'], שבאחד מן הפעמים, א' שליווהו ראה אותו עוקף בדרכו את הדשא וכד' וכששאלוהו על מה ולמה, ענה שאינו מרגיש בנוח לדרוך על בריאה יפה כזאת של בורא עולם... [מסתמא היה זה רק כשלא היה נצרך וכד' ממש לזה ודו"ק].

השישה דברים שהיה חוזר עליהם ללא לאות

במשניות במסכת אבות מצינו את הלשון "הוא היה אומר", וכן בש"ס מוזכר מרגלא בפומייהו וכדו'.

דהיינו שלגדולי עולם היו המאמרים הללו שגורים תדיר על לשונם לחזק עצמם או אחרים בזה.

מי שזכה לשמוע את מרן רבינו המשגיח אדמו"ר זצ"ל, יוכל להיזכר מה היה השישה דברים שהיה חוזר עליהם ללא לאות, ושונה בהם תדיר ושוב ושוב. וממילא שייך גם לומר שאלו היו ששת היסודות שהשתית את עבודת עצמו עליהם.

ואלו הן בקצרה:

א. תפילה

עמידה לפני הבורא בעת התפילה.

ב. תורה

מחשבה בתמידות על תורה (או ענין רוחני) בכל זמן ובכל מצב- בשבתו בביתו, בלכתו בדרך, בשכבו ובקומו, ובאכילתו וכו'.

ג. לימוד מוסר

קביעות ללימוד נכון וקראוי של לימוד מוסר.

ד. קבלת עומ"ש

לקרוא קריאת שמע עם עסק של קבלת עול עבודת לבורא על עצמו.

ה. דעת

לשבור רצונותיו, בכדי להרגיל את שלטון הדעת.

ו. אמונה ויראה

הרגלת אחריות למעשינו על ידי אמונה ביראת העונש (ושהיא שיא האמונה אף שבראה אינה מהמדרגה הגבוהה)

(מתוך הספר 'דיוקנא')

שמעתי פעם יהודי שניגש למישהו אחר ושואל אותו, תפיד,
הילד הזה והזה מציק גם לילד שלך או שרק לבן שלי הוא מתאכזר???

אתם מבינים איזה לשון הרע נורא ואיום זה?
???

הג"ר דניאל חיים אורלנצ'יק שליט"א,
מחבר ספר 'לשון הרע בחינוך' ושאר
ספרים בהלכות שמירת הלשון, על
גודל החשיבות של שמירה על כבוד
הזולת, גם כשמדובר בילדים קטנים.

מעשה בתושב אחד הריכוזים החרדיים הגדולים בארץ הקודש, שביום מן הימים קיבל שיחת טלפון מעניינת.

"שלום", שמע מעברו השני של הקו קולו של בחור צעיר, "אני רוצה להזמין את הרב לשמחת האירוסין שלי שתתקיים בעוד שעות אחדות, וחשוב לי מאוד שהרב יבוא".

"קודם כל אני לא רב", השיב האיש, "ודבר שני אני לא מכיר אותך ואני לא יודע למה אתה רוצה שאני אגיע...".

הבחור הצעיר השיב שהוא מאוד עסוק בהכנות אחרונות ואין לו זמן להסביר את עצמו: "האירוע יתקיים באולם פלוני, בשעה שמונה וחצי, אני ממש מבקש שהרב יבוא, ולא, זאת לא טעות, הרב בוודאי מכיר אותי".

הוא התלבט קצת, ההזמנה הזאת נשמעה תמוהה מאוד, אבל האולם המדובר לא רחוק מביתו, התאריך גם הוא לא רחוק ממועד ההזמנה כך שהוא לא יספיק לשכוח עד אז, ובעיקר, הסקרנות התעוררה בקרבו, הוא חייב לדעת במה מדובר. מי זה החתן הזה שכל כך רוצה לראותו בשמחת האירוסין שלו...

הגיע היהודי לאולם בשעה היעודה, והבחין בחתן ואביו שעומדים נרגשים ומקבלים את פני הבאים. אך חצו רגליו את מפתן דלת הכניסה של האולם, וכבר אצו רצו השניים לעברו, התנפלו עליו בחיבוק חם, והובילו אותו כמו חתן ביום חופתו, להושיבו בשולחן הכבוד...

הוא כבר היה לגמרי מבלבל, במה דברים אמורים? אולי הם רוצים ממני כסף? מה כבר יכול להיות הסיפור.

אבל אז התיישב החתן על ידו וסיפר לו בלחש את הסיפור הבא:

"אתה אולי לא זוכר, אבל כשאני הייתי בכתה ב', אתה היית המלמד שלי. מאז כבר עברו שנים רבות, אתה עצמך פנית למקצוע שונה לחלוטין. אולי שכחת את הסיפור אבל אני זוכר אותו היטב.

"הסיפור היה ביום שגרתי. ילד אחד מילדי הכיתה שלי הגיע לחיידר עם שעון יד חדש ונוצץ. אבא שלו חזר מאמריקה והביא לו מתנה, שעון מרשים ומעורר קנאה.

"כולם מאוד התלהבו, ואני מאוד מאוד קינאתי. בהפסקה השעון החדש הציק לו קצת, הילד הוריד אותו מהיד ושם על השולחן שלו, ואני שמעולם לא שלחתי יד ברכוש זולתי, לא יכולתי הפעם לעמוד בפיתוי ולקחתי את השעון, הכנסתי עמוק בילקוט שלי, שאף אחד לא יראה.

כמובן שבסוף ההפסקה שם הילד השני את לבו לכך שהשעון נעלם, הוא השמיע קול זעקה, כולם התחילו לחפש ואז נכנס המלמד, אתה, לכיתה והבין את אשר אירע.

"הכרזת על בדיקה כללית של הילקוטים, כדי לוודא שהשעון לא נפל אולי בטעות לתוך אחד התיקים. כולם עמדו בשורה והמתינו שתבדוק להם את הילקוט. הם לא פחדו, כי הם ידעו שהשעון לא 'נפל' לילקוט שלהם, אבל אני רעדתי מפחד.

"ספרתי את השניות, 'דעתי שברגע שאתה תתפוס את השעון בילקוט שלי, יזכרו שמי לנצח. אני אהיה 'הגנב של הכתה...".

"והנה הגיע הרגע הגורלי, פתחת את הילקוט שלי, חיטטת בפנים, הסתכלת פה ושם, והחזרתי לי את הילקוט...".

"אבן גדולה נגולה מעל לבי. חשבתי שלא מצאת את השעון, אבל כשסידרתי בחזרה את הילקוט שהתבלגן במהלך הבדיקה שביצעת, הבנתי שדווקא כן לקחת את השעון, ופשוט לא סיפרת לאף אחד.

"כשסיימת לחפש בכל הילקוטים, פתאום 'מצאת' כביכול את השעון במגירה שלך, החזרת לילד המאושר את השעון, ואני עצמי שמחתי שלא הושפלת בפני כל הכתה, אבל ידעתי שה'פסק' שלי עוד מחכה לי מעבר לפינה. בטח תספר להורים שלי, אולי תקרא לי לחדר ו'תחנך' אותי ממתנת ידך הרחבה כפי שנהגו אז מלמדים רבים לעשות כשתפסו ילד במעשה שכזה...".

"אבל לא. לא קראת לי ולא דיברת איתי וגם לא סיפרת להורים שלי. לא זו בלבד, אלא שכעבור יומיים מינית אותי להיות האחראי על קופת הכיתה, והסברת לכולם, ובעיקר לי, שאתה סומך עלי כי אני ילד נאמן שאפשר לסמוך עליו עם כסף.

"החזרת לי את האימון בעצמי, נתת לי צ'אנס נוסף, הצלת אותי מהגורל השמור למי שנתפס בגניבה, ובעיקר הצלת אותי מגורלו של מי שהפך להיות גנב חלילה וחס... ואני הבנתי שזכיתי במלמד יוצא דופן, איש חינוך אמיתי, שידע לשמור על כבודי וגרם לי להתחרט מעומק הלב על הכישלון החד פעמי, ולא לחזור עליו שוב לעולם...".

איסור גדול בכפליים

את הסיפור הזה שמענו מפיו של הג"ר דניאל חיים אורלנצ'יק, מחבר ספר 'לשון הרע בחינוך' ושאר ספרים בהלכות שמירת הלשון.

"יש אנשים החושבים שילד קטן לא מבין כלום. אפשר לדבר עליו לשון הרע חלילה, הוא ממילא קטנצ'יק כזה, בסך הכל בן שש, מה הוא מבין... אפשר להשפיל אותו כי הוא קטן. "עד החתונה זה יעבור..."

"זאת טעות נוראה. ילדים קטנים יודעים להיעלב, הם יודעים להיפגע, יש להם רגשות לא פחות מלמבוגרים, וחובה להיזהר בכבודם. האיסור לדבר לשון הרע הוא גם על ילדים, אין שום היתר לדבר לשון הרע על ילד.

"מישהו חושב שלהרוג ילד זה עוון חמור פחות מלהרוג אדם מבוגר? ברור שלא. אז למה להלבין את פניו אתה חושב שמוותר? בגלל שהוא קטן ולא יכול להחזיר לך???

"אני רוצה לספר סיפור הפוך מאותו סיפור על ילד שלקח שעון, שהתוצאה שלו נוראה ומזעזעת.

היה פעם איש אחד 'שנה ופירש', שהיה בעמדה בכירה וגרם הרבה מאוד נזק ליהדות החרדית בכל דרך שרק התאפשרה לו ובמיוחד הוא התנכל לחינוך החרדי.

"שאלו אותו למה הוא מתנהג כך, וכמובן שהוא לא סיפר את האמת. אבל מי שהכירו אותו סיפרו שבצעירותו תפסו אותו פעם בחיידר כשהוא לוקח חפץ שאינו שלו. אני לא יודע אם הוא לקח בכוונה או בטעות, והאמת היא שזה בכלל לא משנה.

"מה שכן משנה זה מה היתה תגובת המלמד שלו. הוא לקח פתק לבן, כתב עליו עם לורד שחור ובאותיות גדולות "גנב", הדביק את הפתק על מצח הילד, ולקח אותו לסיבוב בכל הכיתות של החיידר, שכולם ידעו שהוא גנב..."

"הוא היה רק ילד, הוא באמת לא יכול היה להחזיר למלמד על מעשיו. אם רק היה פוצה את פיו, הוא היה סופג גם מכות נאמנות בנוסף להשפלה הנוראה שחווה.

"פלא שזה מה שיצא ממנו?? פלא שהוא קיבל שנאה אדירה ותיעוב מוחלט לכל מה שלימדו אותו באותו חיידר שבו השפילו אותו כל כך?

"לכן חובה על כל מלמד, כל איש חינוך, כל הורה, חייבים ללמוד את הלכות שמירת הלשון. חייבים לחשוב על כל מילה שמוציאים מהפה, מה שצריך לעשות כדי לחנך את הילד עושים, אבל זה צריך להיות לאחר מחשבה, לאחר שיקול דעת, לבדוק כל דבר ושוב ושוב.

"שמעתי פעם יהודי שניגש למישהו אחר ושואל אותו, תגיד, הילד הזה והזה מציק גם לילד שלך או שרק לבן שלי הוא מתאכזר???" הילדים של שניהם למדו באותה כיתה וילד שלישי כנראה הציק

"אני רוצה לספר סיפור הפוך מאותו סיפור על ילד שלקח שעון, שהתוצאה שלו נוראה ומזעזעת.

היה פעם איש אחד 'שנה ופירש', שהיה בעמדה בכירה וגרם הרבה מאוד נזק ליהדות החרדית בכל דרך שרק התאפשרה לו ובמיוחד הוא התנכל לחינוך החרדי.

לאחד מהם... ההוא לא ידע מה לענות, הוא יבדוק בבית עם הבן שלו...

אתם מבינים איזה לשון הרע נורא ואיום זה? אני לא אומר שצריך להבליג על התנהגות לא ראויה כלפי הילד שלכם. אם יש מי שמציק לו צריך לטל בזה, אבל צריך לשמור על הפה, צריך לברר בעדינות, צריך לבדוק עם מי מדברים. ואם הילד של האיש ההוא סובל גם, מה הוא יכול לעזור לכם? שתפנו ביחד למלמד? ניסיתם לפנות לבד וזה לא הצליח שצריך עזרה מאנשים נוספים?

"אולי באמת היה מותר לו במקרה הספציפי הזה לשאול ולברר, אבל אפשר לשאול בצורה אחרת, ולמה אני הייתי צריך לשמוע את זה???" הרי זה בוודאי לא היה חיוני לטובת העניין.

"אותו הדבר לגבי מלמד שרוצה לברר אצל מלמד אחר לגבי התנהגות של ילד מסוים, או סתם שיחת חולין בחדר המלמדים עלולה להכיל הרבה מאוד לשון הרע על ילדים אם אין מודעות חלילה, ואם אין הקפדה מה אומרים ואיך אומרים.

"צריך הרבה רחמי שמים להינצל מדיבורים אסורים, אבל בעיקר צריך ללמוד את ההלכות בקביעות ולשנן שוב ושוב, כמו שהחפץ חיים הקדוש אומר שמי שמתרגל ללמוד את ההלכות ואת המוסר בענייני שמירת הדיבור, הלשון שלו הופכת להיות זהירה יותר, והוא שם לב הרבה יותר לכל מה שהוא מוציא מהפה שלו.

"לסיכום, במקרה שמדובר בילדים, חומרת הדיבור של לשון הרע גדולה בכפליים, כי חוץ מהעובדה שמדובר לשון הרע, מדובר גם בפגיעה קשה מאוד בנפש הילד, ובחינוך שלו לתורה וליראת שמים".

**אני לא יודע איך אוכל
להודות לך על המתנה
העצומה שנתת לי.**

**אתה נתת לי את מוישי שלי!
במתנה בן תלמיד חכם...**

סיפור אמיתי ומעורר השראה, אודות יוזמה של אדם אחד, פעיל 'אחינו' הרה"ג ר' שלמה שווימר, שקרמה עור וגידים וקידמה בחורים רבים לשערי ההצלחה.

אליעזר (לייזר) רוט

ר' יצחק בורדיאנסקי (שם בדוי) הוא יהודי חסידי ששייבה כבר נזרקה בזקנו. הוא כבר לא צעיר, ובשל העובדה שהוא מתגורר בעיר הממוקמת במרחק רב מירושלים ובני ברק, הוא כמעט אינו יוצא מהשכונה בה הוא מתגורר.

"יש לי כאן את כל מה שאני צריך", הוא נוהג לומר, "מקווה, בית כנסת ומרפאה למקרי הצורך חלילה. יותר מזה איני זקוק לדבר וחצי דבר", לבריתות ובר מצוות של נכדים הוא נוסע עם אחד מבניו המתגורר לידו, וכבר הרבה מאוד שנים שלא ראה אוטובוס מבפנים.

אבל ביום 'שושן פורים' של אחת השנים האחרונות, הוא שינה ממנהגו, השכים קום והתפלל כוותיקין, אסף יחדיו כמה מני מגדים וצירף אותם אל בקבוק היין היוקרתי שרכש בשמים מרובים, הגיש לרעייתו שעטפה אותם כדת וכדין, כדי שיחול עליהם דין משלוח מנות לכל הדעות והשיטות, ויצא אל תחנת האוטובוס הסמוכה לביתו, משם נסע באוטובוס פנימי אל התחנה המרכזית וממנה לירושלים עיר הקודש.

כבר ב'שער הגיא' ניתן היה להרגיש את האווירה הפורימית. נכון, הוא עדיין לא ראה ילדים מחופשים לכהן גדול ומרדכי היהודי כמיטב המסורת של האימהות הירושלמיות הידועות והמפורסמות בכשרון התפירה המשובח שלהן, הוא גם לא שמע צלילי מוזיקה רועשת הבוקעת מטנדר של ישיבה בני ברקית שכבר עשתה אתמול קופה מכובדת בעיר התורה והחסידות, וכעת באים שלוחיה לעשות השלמות הכנסה בעיר הקודש והמקדש. אבל הוא כן הרגיש את הפורים בגלל פקקי התנועה האדירים.

בהקשר זה הוא נזכר בפסוק בתהילים 'עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים', שפירושו שמפאת הדוחק הגדול שהיה בכניסה לירושלים כשעלו ישראל לרגל, היו עומדים זמן רב בשערי העיר הבנויה אשר חוברה לה יחדיו, ומזמרים זמירות שירות ותשבחות.

גם ר' יצחק שר וזימר בלב נרגש ובלא קול.

נכון, הדרך קשה, הוא כבר לא בגיל שבו אנשים נוהגים

לנסוע לירושלים כדי לחוות את הפורים מהצד. הוא מסוג האנשים שהפסוק 'אשרי יושבי ביתך' שגור על לשונם בכל פעם שמישהו מזמין אותם לשבת או סתם כך לארוחת צהרים במקום המרוחק יותר משני קילומטרים מביתו.

אבל הפעם הוא נוסע להודות לאיש ולמוסד שהעניקו לו את אחת המתנות היקרות בעולם. הם נתנו לו במתנה בן תלמיד חכם...

התנועה התקדמה באיטיות, אבל ר' יצחק לא שת לבו לכל זאת. הוא ישב בסבלנות מרובה, שיקע את עיניו בספר שלקח עמו, וזמזם לעצמו נעימה חרישית.

בתחנה המרכזית של ירושלים הוא ירד, התמתח קלות, והחיש פעמיו לעבר התחנה שבה נאמר לו שהוא ימצא את האוטובוס שיוביל אותו למחוז חפצו.

אחרי שירד מהאוטובוס השלישי להיום (ולעשר השנים האחרונות...) הציץ בפתק הקטן שהוציא מכיסו, ואיתר את הכתובת המדויקת, טיפס במדרגות ונקש על הדלת.

את הדלת פתח הרה"ח ר' שלמה שווימר, פעיל דומיננטי מאוד של ארגון 'אחינו'. הרב שווימר הכיר את ר' יצחק, לא מכבר התחתן בנו, בחור מלא וגדוש, חריף ובקי, משכמו ומעלה. הוא מפאר היום את אחד מהכוללים המפוארים והחשובים ביותר בעיר מגוריו, למרות גילו הצעיר, ולא בכדי. כולם יודעים שעדין לגדולות, ושעם ישראל עוד צפוי לשמוע מהאברך הזה.

"מה אתם עושים כאן ר' יצחק", שאל הרב שווימר בהפתעה מוחלטת. "בואו היכנסו, אולי תרצו כוס קפה, או בעצם כוס יין??? תביאו לו יין", ביקש מבני הבית, "שישמח עמנו בשמחת הפורים כדת וכדין...".

הרב בורדיאנסקי הניח את משלוח המנות הכבד והמרשים על השולחן, בירך על הגפן, לגם מעט מהיין, לחץ בחוזקה את יד ימינו של הרב שווימר, והחל לברך ולאחל איחולים נלבבים ומרגשים, כשפיו אינו פוסק מלהודות להלל ולשבח במשך דקות ארוכות.

"אין לי מילים", הוא התחיל, ומיד הראה שיש בפיו מילים בלי סוף, "אני לא יודע איך אוכל להודות לך

הטובות הצעה ללכת כמקשה אחת: או שאתם מקבלים את כולם יחד, טובים ופחות טובים כאחד, או שאנחנו הולכים לשיבה אחרת."

אבא של מושי, הלא הוא ר' יצחק מיוזענו, לא התלהב. הבן שלו התקבל לשיבה הכי טובה בארץ, למה הוא צריך עכשיו קבוצות ו'דילים'...? אבל אז הוסבר לו שהאחיין שלו, שגם הוא באותו הגיל של מושי, לא התקבל בינתיים לאף ישיבה, וכמוהו עוד שני בחורים מהקהילה, ולכן הוא לא יכול לאמץ את לבבו ולהתנהג בקשיחות כזאת. הוא חייב לשתף פעולה עם הצעד ולשלוח את בנו לשיבה שתקבל את כולם יחד...

כשמושי שמע על כך חשכו עיניו, אבל הלחצים הלכו וגברו, עסקנים מבוגרים התקשרו אליו כדי לשכנע אותו, והוא בחור בן 16 לא יכול היה לעמוד בלחץ.

הוא הסכים.

ונשבר...

הישיבה אליה התקבלו לבסוף כל הבחורים יחד, לא היתה ברמה שלו. האווירה היתה משוחררת, הוא ישב בבית המדרש ומצא את עצמו בחברה שאינה לרוחו, וכך החל לשקוע עד שהוא איבד כל טעם בלימוד למרבה הצער...

שלוש שנים תמימות איבד מושי באפס מעש. הוא לא מצא טעם בחיי החברה הריקניים והפוחזים, ומצד שני הרגיש ששאיפתו להיות תלמיד חכם כבר לא תתממש כי הוא לא לומד בישיבה שממנה גדלים תלמידי חכמים כמו אותה ישיבה בה שאף ללמוד.

עד שהוא שמע על הקבוצה של הרב שווימר... הצטרף אליה ו... נדלק מחדש!

הרעיון וביצוע

"הגעתי לזה דרך הפעילות שלי בארגון 'אחינו'", מספר הרב שווימר. "הייתי בקשר עם בחורים בכמה וכמה ישיבות, וראיתי שיש מחסור רציני במענה עבור בחורים משיעור ג' ומעלה, ואני מדבר על הישיבות החסידיות.

"החברים מתחילים להתארגן. המשמעת מתרופפת מאוד, אווירת הלימוד נשחקת, הבחורים מרגישים אבודים ואין להם לאן ללכת.

"יש כמה פיתרונות לבחורים בגילאים אלו, אבל לא כל בחור רוצה ללמוד בישיבה של בחורים מבוגרים, לא כל בחור מתאים לסגנון של הישיבות הללו, ולא כל בחור יכול או רוצה לעזוב את הישיבה בה הוא לומד, כל אחד ונימוקו עמו.

"אספתי כמה בחורים כאלו, איכותיים אחד אחד, וריכזתי אותם בבית מדרש ירושלמי, ואנחנו יושבים כאן כל יום בשעות אחה"צ. אין תנאים מוקדמים, זה לא עולה כסף,

על המתנה העצומה שנתת לי. אני כל יום מודה ומהלל לקב"ה על כך שזיכה אותך ונתן לך לתת לי כזאת מתנה.

"אתה נתת לי את מושי שלי! אחחח איזה אברך! הוא תלמיד חכם מופלג, מתמיד עצום וכולם אומרים לי שהוא עוד יהיה גדול בישראל. וכל זה בזכותך, בזכותך ר' שלמה! בזכות הקבוצה שהקמת ושטיפחה אותנו כל כך..."

לא אחד ולא שניים

הסיפור עם מושי בורדיאנסקי הוא סיפור עם התחלה משמחת, האמצע קצת פחות משמח, והסוף מעורר שמחה ותקווה בכל לב.

הוא היה ילד רגיל, כמו כל הילדים. בשיעורים הוא הקשיב, בהפסקות שיחק, בבית היה מתקוטט עם האחים, ולאחר מכן הולך לישון... כמו כולם.

כשהגיע לשיבה קטנה הוא החל לפרוח. הילד השגרת הפוך לבחור מיוחד במינו. הוא השקיע, התאמץ, למד בכל הכח, היה חוזר ומשנן דפי גמרא עוד ועוד, חוץ מהנלמד בישיבה היה לו סדר לימוד של שבתות וימי בין הזמנים וכך סיים כמה מסכתות נוספות.

לא היה זה פלא כשהוא התקרב לסיומו של שיעור ג', כבר חזרו אחריו ה'רשמים' של ישיבות רבות. הוא עצמו לטש את עיניו לשיבה מסוימת, שבה, כך שמע, יש ראש ישיבה מיוחד במינו שיוזע איך להעמיד בחורים שיהיו תלמידי חכמים מופלגים. בישיבה הזאת יש בחורים איכותיים, כולם יודעים שבחור שמתקבל לשם הוא בר מזל.

מושי נרשם, הוזמן מיד למבחן והתקבל על אתר. אכן, בחורים ברמה כזאת בדרך כלל נחטפים על ידי הישיבות הטובות ביותר, ומשכך לא טרח מושי להירשם לשיבה נוספת. מבחינתו הנושא היה סגור וחתום, הוא הולך ללמוד בישיבה בה חשקה נפשו, ובעזרת ה' ימשיך לעשות חיל בלימודיו.

ואז הגיע הטלפון. עסקן בכיר בקהילה אליה משתייכת המשפחה, החליט שהשנה צריכים לארגן קבוצה. שכל בחורי החסידות ילמדו באותה ישיבה, כך הם יוכלו לשמר את הקשר ובעיקר כך אפשר לוודא שכל הבחורים יתקבלו לשיבה.

"אם כל אחד ילך למקום שהוא

רוצה, מה שיקרה זה שחלק

מהבחורים יתקבלו רק

לישיבות מאוד לא

נחשבות וחלק לא

יתקבלו בכלל.

חייבים לאגד

אותם יחד וכך

נציע לשיבות

לא צריכים פרוטקציה ולא צריכים נדיב שישלם עליהם סכומים גדולים כדי שנסכים לקבל אותם. זה פתוח לכל דורש.

"יש לנו שני תנאים: בלי כלים טכנולוגיים כאלו ואחרים, ורק מי שמתאימה לו אווירה חסידיית תורנית. מי שזה לא מתאים לו, ממילא אין לו מה לחפש בקבוצה שלנו.

"הבחורים ממשיכים ללמוד בישיבה שלהם שבה למדו עד עכשיו. שם הם ישנים, שם הם בסדר בוקר ושם הם בלילה. אצלנו הם נמצאים רק בשעות אחה"צ, יש כאן כמה אברכים תלמידי חכמים שלומדים איתם בחברותות או בשלישיות ורביעיות.

"כל בחור לומד מה שלבו חפץ. זה מדהים! יש בחורים שלא נחשבים לשקדנים הגדולים בעולם, אבל תן להם משנה ברורה ביד והם ילמדו שלוש שעות ברצף. יש בחורים שאם תיתן להם ללמוד מסכת מסדר מועד הם יפרחו, תן להם נשים ונזיקין הם ילמדו, אבל לא באותה התלהבות. יש כאלו שאוהבים דווקא קדשים... כל אחד לומד מה שהוא רוצה, ויש פה קול תורה מדהים.

"בחלק מהזמן, יש לנו שיעור ב'דף היומי' מפיו של המגיד שיעור הרה"ג ר' ישי גולד, הוא מוסר את השיעור במתק שפתיו, הבחורים, מי שמעוניין, יושבים מרותקים אליו ולא יכולים לפספס אף שיעור. הוא ממש מחדיר בלב של השומעים את המתקנות העצומה שאפשר להרגיש בכל מילה ממילות הגמרא הקדושה.

"כך יושבים 30 בחורים, מגיל 19 ועד... ועד בכלל... הם נהנים מכל רגע, לומדים בהתלהבות ובשמחה, אף אחד לא עומד להם על הראש, אף אחד לא אומר להם מה ללמוד, אף אחד לא מכריח אותם ללמוד עם חברותא זה או אחר, או עם חברותא בכלל.

"הרי בחור בגיל הזה הוא כבר לא ילד. הוא כבר אדם מבוגר עם דעה עצמאית ועם רצון להיות בנאדם עצמאי. החבר שלו כבר התחתן ויכול להחליט באיזה כולל הוא רוצה ללמוד ומי מתאים לו כחברותא, אז בגלל שהוא איתרע מזלו ועדיין לא מצא שידוך זה אומר שאתה יכול לגרד אותו בבוקר מהמיטה בכח ולאחר מכן לרשום 'וי' או 'איקס' אם הוא איחר לתפילה חלילה??? זה כבר לא לעניין בכזה גיל, זה כבר אחרי השלב שבו מחנכים את הבחור, עכשיו אמורים לראות מה יצא מהחינוך שהוא קיבל כל השנים עד עכשיו...

"אז אצלנו הם מקבלים את העצמאות, את החופש להחליט מה הם רוצים ללמוד ואיך הם רוצים ללמוד. אני

לא מחייב אותם לעשות שום דבר, אני רק מספק להם את התנאים שהם יוכלו ללמוד ולפרוח, והתוצאות פשוט מדהימות!!

"הבחור הזה, שאותו אנחנו מכנים לצורך העניין מושי בורדיאנסקי, הגיע לכאן בלי שום שאיפה ורצון. המשגיח שלו בישיבה שלח אותו לכאן כי בישיבה הוא לא עשה כלום. אנחנו זיהינו את הפוטנציאל בסייעתא דשמיא, הצמדנו לו בחור קצת יותר מבוגר, בחור רציני שהתחיל ללמוד אתו, ובתוך זמן קצר מאוד ראית אותו מזנק קדימה והופך להיות בחור שקדן ורציני. זה היה מדהים, וזאת הדוגמה הקיצונית ביותר להצלחה של המקום הזה, למרות שהיו כאן הרבה מאוד סיפורי הצלחה ב"ה.

"לסיום אני רוצה לומר שאנחנו לא מבקשים תרומות, אנחנו לא מנסים לגייס כספים למרות שהפעילות הזאת עולה כסף, אבל אנחנו כן מבקשים, אם אתם רואים בחור שקמל בישיבה אל תותירו עליו. לא פעם תגלו שעם קצת דחיפה הוא מתעורר לחיים, עם קצת 'שינוי מקום' הוא יכול לפרוח. אנחנו פתוחים לכל דורש, מי שרוצה לקבל פרטים יכול לפנות לארגון 'אחינו' ולבקש לדבר עם שלמה שווימר, אבל אני סבור שצריך לפתוח מסגרות כאלו בכל מקום, גם בבני ברק ובבית שמש ובאשדוד ובכל עיר ועיר, איפה שיש בחורים, צריך לתת פתרונות, כי כמו שאמרת, הישיבות כבר לא יכולות לספק פיתרון מלא לבחורים בגילאים האלו".

A close-up photograph of a basket filled with colorful wooden blocks and toys. The blocks are in various colors including blue, yellow, red, and natural wood. Some blocks are stacked, while others are scattered. A red and yellow striped ring is visible in the background. The lighting is bright and natural, creating soft shadows.

**האמא זינקה
ממקומה כנשוכת
נחש. סליחה!!!
אני הבעיה???
אני אומרת
לילד לאסוף את
הקליקס והוא
לא אוסף אז אני
הבעיה?**

על חוקים ומשמעת בכיתה ובבית, ועל חשיבות האכיפה של החוקים והכללים.

אייזיק רוזנבלום

פעם הגיעה אלי משפחה שאסייע לה, ההורים נראים אנשים רציניים מאוד, הם יודעים מה הם רוצים. הם היו אנשים מאוד מרשימים, חכמים ואינטליגנטים.

התחלתי לבדוק בעדינות למה הם באים להתיעץ. אולי זה הבן הבכור שמסרב לקבל מרות? אולי זאת הילדה הקטנה שמרגישה שאף אחד לא מתייחס אליה כמו שהיתה מצפה? אולי זה הילד סנדוויץ' שלהם שמרגיש באמצע?

הרי בדור שלנו כל ילד מרגיש מסכן, וככל שהוא מסכן גדול יותר כך הוא מרוצה יותר ממצבו...

בדקתי את העניין ומתברר שאין שם בבית שום בעיה מכל הבעיות האלו. הילדים מרגישים מסכנים ב"ה כמו כל הילדים האחרים, אין שום עניין מיוחד עם ילד כזה או אחר.

אז למה הם באים אלי?

בגלל שאין משמעת בבית שלהם.

אמא אומרת לא לקחת ממתקים מהארון בלי רשות, הם כן לוקחים.

אמא אומרת לאסוף את המשחקים מרצפת חדר הילדים, הם לא אוספים.

אמא דורשת מכולם לפנות את הצלחת שלהם מהשולחן אחרי ארוחת הערב... הם לא מפנים.

כשאמא מבקשת שהם יהיו בשקט, הם ממשיכים להרעיש כאילו היא לא אמרה דבר וחצי דבר.

חוסר משמעת מוחלט.

זה מאוד מעניין, כי הילדים מאוד מחונכים, הם יראי שמים, כולם נשמרים מאוד, הם

לא מדברים בצורה לא יפה, הם מלאי דרך ארץ כלפי המלמדים והמורות בחיידר ובבית הספר, בכל מקום שהם הולכים הם עושים רושם טוב ואיכותי, ולכולם יש רק דברים טובים לומר עליהם.

חוץ מאמא שלהם. מבחינתם היא בכלל לא מקור סמכות כלשהו, הם לא מצייתים לה בכלל.

ומה עם האבא?

לאבא הם כן מקשיבים. הוא בקושי נמצא בבית, רוב שעות היום הוא בעבודה או עם החברותא בבית הכנסת, ובמעט הזמן שהוא בבית, הם עושים כל מה שהוא אומר, בלי להתווכח בכלל.

זה לא נגמר

התשובה כבר היתה די ברורה לי בשלב הזה של השיחה, אבל בגלל כבוד הבריות וגם כדי שהדברים ייקלטו כראוי, הייתי צריך לגרום לכך שההורים יגלו את הסיבה בעצמם.

שאלה ועוד שאלה ועוד שאלה הובילו אותנו בסופו של דבר להבנה שאם הילדים מלאי דרך ארץ, אם הם יודעים לקבל סמכות של מבוגר, אם כולם אומרים שהם ילדים מאוד מחונכים והכל בסדר גמור איתם בבית הספר ובחיידר, למה דווקא לאמא הם לא מקשיבים? למה דווקא להוראות שלה הם לא מצייתים?

שאלה שאלתית...

התשובה היא שכנראה הבעיה היא באמא...

כמובן שהאמא זינקה ממקומה כנשוכת נחש. סליחה!!! אני הבעיה??? אני אומרת לילד לאסוף את הקליקס והוא לא אוסף אז אני הבעיה? זה התפקיד שלו! הוא זה שפזר את הקליקס, אני זאת שאמורה לחנך אותו, איך אני הופכת להיות הבעיה???

הגיע הזמן שבאמת נבדוק את העניין...

עוד כמה שאלות והתשובה היתה ברורה.

"זה לא נגמר!"

כך אמרתי לאמא.

"מה???"

זה לא נגמר!!!

מה לא נגמר?

מתן הפקודות וההוראות. אם אתם אומרים לילד לאסוף הקליקס יש לו שתי אופציות, לאסוף או לא לאסוף.

ומה יקרה אחרי שהוא יאסוף?

אמא תגיד לו לאסוף גם את הלגו. ואחרי שהוא יאסוף את הלגו? עכשיו הוא יצטרך להרים את הניירות, ואחרי זה? לרוקן את הזבל, ואחרי זה? לעשות שיעורי בית, ולאחר מכן? לקרוא איזה ספר שמאוד חשוב לאמא שהוא יקרא, ולאחר שיסיים לקרוא היא רוצה שהוא יעתיק טקסט ויתאמן על כתב קריא, שייקח את אחיו הקטן לגן השעשועים לחצי שעה, שיחזור הביתה, ינער את הרגליים מהחול, יטאטא את החדר ויסדר את המיטות, יאמר ארבעה פרקי תהילים כי זה חשוב, יצבע כמה דפי עבודה כי זה חשוב למוטוריקה העדינה שלו, ולאחר מכן ייסע לפחות עשר דקות באופניים כי זה חשוב לפיתוח המוטוריקה הגסה...

בארוחת הערב הוא חייב לשבת עם סינר, כמובן שלפני כן הוא צריך לשטוף ידיים עם סבון, אחר כך לנגב ואז ליטול ידיים כדת וכדין, ולנגב שוב. הוא צריך לאכול לפחות שתי פרוסות לחם, שלוש כפיות גבינה, חצי מלפפון או רבע עגבניה, ואז לבקש מאמא רשות לאכול גם מעדן והיא תחליט אם לאשר לו או לא...

ויש לו עוד אופציה אחת, פשוטה וקלה מאוד לביצוע.

הוא יכול להימנע מלאסוף את הקליקס...

יש שני סוגים של הורים או מחנכים, יש כאלו שיאלצו את הילד לציית לכל שרשרת הפקודות הבלתי נגמרת, ובכך ירמסו אותו ויגרמו לו לבעיות נפשיות קשות מאוד בהמשך הדרך, ויש הורים שפשוט ימשיכו לתת פקודות לילד שבכלל לא מציית להן.

תגידו לי, איזה ילד נורמלי יבחר באופציה הראשונה ולא בשנייה?

הורים או מחנכים שלא מפסיקים לתת לילדים פקודות, שלא יתפלאו שהילדים מפסיקים למלא אחריהן. כמו כל אדם בריא בנפשו, גם הילדים שלכם לא אוהבים לעשות כל הזמן מה שאחרים אומרים להם לעשות.

יש שני סוגים של הורים או מחנכים, יש כאלו שיאלצו את הילד לציית לכל שרשרת הפקודות הבלתי נגמרת, ובכך ירמסו אותו ויגרמו לו לבעיות נפשיות קשות מאוד בהמשך הדרך, ויש הורים שפשוט ימשיכו לתת פקודות לילד שבכלל לא מציית להן.

הילד אולי יגדל בריא בנפשו, והאמא תצטרך להגיע לטיפול כדי להבין למה הילדים שלה לא מצייתים לה.

הילד אולי יגדל בריא בנפשו, והאמא תצטרך להגיע לטיפול כדי להבין למה הילדים שלה לא מצייתים לה.

שני כללים חשובים

קשה מאוד לקבוע כללים למינון נכון. לכל בית יש את הסגנון שלו, את הדרך שלו, את סדר העדיפויות שלו ועוד.

אבל חשוב לזכור שני כללים:

א. כל כלל שאתם לא יכולים לאכוף, מוטב שלא יבוא לעולם, כי ממילא הילדים לא יצייתו לו והם רק ילמדו שאפשר להמרות את פי ההורים.

ב. חשוב לתת לילדים את החופש לבחור ולהחליט על רוב מעשיהם במשך היום, בכפוף להגבלות ולכללים חינוכיים או תורניים או משפחתיים וכדו'. הילד צריך להרגיש שאנחנו סומכים עליו, שאנחנו נותנים לו את החופש לבחור איך הוא רוצה להעביר את זמנו הפנוי, כל עוד הוא ממלא את חובותיו הבסיסיות ולא חורג מהכללים וגדרי ההתנהגות ההוגים בבית ובסביבה.

מאזן חיובי

אז איך כן צריך להיראות מאזן הכוחות בין ההורים או המחנכים לבין הילדים?

חשוב וחובה לתת לילד פקודות לביצוע! חשוב וחובה להציב לילד גבולות ולומר לו מה אסור ומה מותר!

אבל חובה גדולה לא פחות לשמור על מינון. למה את צריכה להכריח את הילד לרכב על אופניים? הרי אם לא תאלצי אותו, הוא יעשה את זה בשמחה! אולי לא היום, אולי לא מחר, אבל מחרתיים הוא יתחנן אלייך שתרשי לו לרכב על אופניים.

אז מה עושה אמא כמו זאת שעליה אנחנו מדברים? כשהילד רוצה לרכב באופניים היא מכריחה אותו לצייר כי חשוב לפתח את

אבא היה
רגיל לומר:
כשאבא
מגיע הביתה
ורואה
את בחור
הישיבה
שלו בבית,
אסור לו
לשאול
אותו מה
הוא עושה
כאן בשעה
כזו. עליו
לומר לו
שהוא
שמח מאד
לראותו,
ושבואו
הוא ממש
הפתעה
נעימה
עבורו

כיצד ניתן לדעת מה הן תכונותיו המיוחדות של כל ילד וילד?

כאן יש עבורנו בשורה טובה. כשאדם מבוגר חפץ לעמוד אל נכון על כוחות נפשו, לעיתים הדבר סבוך למדי. עליו להיות חכם מאד כדי להבין איזו מתכונותיו נובעת מטבעו האמיתי, ואיזו היא רק תוצאה של השפעות חברתיות וסביבתיות. מה שאין כן אצל ילדים: התבוננות פשוטה במעשי הילדים ובמשחקיהם, מגלה הרבה אודות אופיים.

המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, כותב בספרו 'עלי שור' (חלק א' שער ג פרק ט) כך: "הרוצה לדעת עצמו אל נכון - מוכרח לדעת ילדותו. המרענן בזכרוננו משחקיו ודמיונותיו הראשונים, התחלותיו במחשבה ובהתמצאות בעולם, פחדיו ואהבותיו בשנות חייו הראשונות, מקבל בזה לידי את המפתח העיקרי לידיעת עצמו. הוא גם יזכח לדעת עד כמה רשמי ילדותו מהוים גורמים רציניים בחיי נפשו עד היום הזה, ועל ידי זה לא רק ידע אלא גם יבין את עצמו".

הורים יכולים להשתמש בעצה זו בקלות יחסית. על פי שאלות הילדים, תחומי התעניינותם ותחביבם, ניתן לדעת מה הם כוחותיהם, באלו תחומים נוכל לדרוש מהם יותר ובאלו פחות, לאן כדאי לכוון אותם וכן הלאה.

הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת 'קול תורה', מביא בספר הזכרון 'בית קלם', ששמע מהמשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו' אודות הגאון רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל, חתנו של ה'סבא מקלם' זצ"ל, שהיה מגיע לעיתים לבקר בביתו של רבי אליהו. בשעת שהותו בבית היה מתבונן בילדים, בשעשועיהם ובאופן אכילתם, ועל ידי כך עמד על טבעיהם השונים וכוחות נפשם. "זה הזמן להתבונן בהם", אמר לרבי אליהו, "כיון שבצעירותם עדיין אין הם יודעים להסתיר"...

כשסיים לספר מעשה זה, ציין רבי אליהו לופיאן בהתפעלות, שהשערותיו של רבי הירש ברוידא התבררו עם השנים כנכונות - ולא נפל מכל דבריו ארצה!

לגדלו, לחנכו ולחכמו

בתפילת "הרחמן" שמוסיפים בברכת המזון לסעודת ברית מילה, אנו אומרים כך: "הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו, לחנכו ולחכמו". אמר על כך מחנך נודע, שכאן הזכרו שלשת התפקידים של אב ואם: לגדל את הילד, לחנכו ולהחכימו בתורה.

"גידול" פירושו להעניק לילד את כל צרכיו הגופניים והנפשיים. זהו שלב קודם לחינוך, ואינו קשור אליו כלל; על ההורים מוטל לטפל בילדם היטב, לדאוג להתפתחותו התקינה, וחובתם להאכילו, להלבישו וכדומה. באותה מידה הם צריכים גם לדאוג שיהיה בריא ושלם מבחינה נפשית, ולשם כך עליהם להעניק לו חום ואהבה, לדאוג שיהיה לו בטחון ביכולותיו, שתהא דעתו מעורבת עם הבריות וכן הלאה.

חינוך הוא הקומה השניה בבנין דמותו של הילד. החינוך נועד להרגיל את הילד לקיים מצוות, להתפלל, לעבוד על מידותיו. הקומה השלישית היא "לחכמו" - למסרו לתלמוד תורה, ולעשות את כל הדרוש על מנת שיוכל ללמוד היטב ולצמוח תלמיד חכם.

לעיתים פוגשים בשאלות חינוכיות, אשר בעצם נובעות מבלבול בין שלשת השלבים

מאוצרותיו
החינוכיים של הגאון
רבי אליעזר טורק
שליט"א

הללו, ועל כן חשוב מאד להבין את החלוקה שביניהם. אנו שומעים היום רעיונות חינוכיים רבים, ולפעמים נראה שחלקם סותרים זה את זה. יתכן שזה באמת כך, אולם פעמים רבות פשוט כל רעיון מדבר על חלק אחר במערכת הגידול והחינוך של הילד.

כעת נרחיב מעט על נושא השייך לחלק הראשון, והוא ה"לגדלו".

שלושה כללים: אהבה, אהבה ואהבה!

הדבר החשוב ביותר עבור ילד כדי שיגדל כראוי באופן בריא, הוא להעניק לו אהבה ללא גבול. שמעתי מידידי הגאון רבי משה שלפוברסקי שליט"א, כאשר התמנה למרביץ תורה, ניגש אל המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה וז"ל ושאלו אם יוכל לתת לו כמה כללים בחינוך. אמר לו הרב וולבה: "אתן לך שלשה כללים, ואלו הם: אהבה ואהבה ואהבה!"

כל ילד באשר הוא, בין אם הוא הבן הבכור שדרך העולם להשתעשע עימו, ובין אם הוא הילד העשירי ויותר - חייב להרגיש כי הוא אהוב להוריו כבן יחיד ממש. עליו לחיות בהכרה ברורה שהוריו אוהבים אותו מאד, בלי קשר למעשיו ולהצלחותיו!

כשמגדלים ילד כראוי והוא חש אהוב, אזי החינוך נבנה על יסודות מוצקים. אך כשאין את הבסיס, כשילד חש דחוי או לא אהוב, החינוך הטוב ביותר לא יוכל לתקן את הנזקים שנעשו. הדבר דומה למי שירצה לבנות בנין מפואר על קרקע מתפוררת, אשר כל עמלו עלול לרדת לטמיון עם כל משב רוח קל.

כשמדברים על הענקת אהבה לילד, לא מדובר בדרישה להקדיש לילדים את כל שעות היממה. הרי באמת בכל הורה יש אהבה פנימית לילדיו, וברגע שהוא קולט עד כמה חשוב שהילד יחוש זאת, הוא מתרגל להביע את רגשי חיבתו לילד בכל עת מצוא. אמנם, מכיון שטרדות החיים ועיסוקי היום יום גוברים עלינו מכל צד, דבר מצוי הוא שעם כל הרצון הטוב - למעשה לא נמצאות מספיק הזדמנויות להעניק אהבה ויחס חם לילדינו. על כן כדאי וחשוב מאד להקדיש מעט זמן לנתינת תשומת לב אישית לכל ילד בפני עצמו.

אחת הדרכים הטובות ביותר להשגת מטרה זו, היא לקחת מדי פעם את אחד הילדים לבדו ליציאה מחוץ לבית. נסיעה לחתונה או לכל מקום אחר, היא הזדמנות מצויינת לתת לילד שפע של תשומת לב ויחס לבבי. הורה חכם מנצל לשם כך את בין הזמנים, ומלבד היציאות המשפחתיות הוא מקפיד לקחת לפחות פעם אחת כל ילד לבדו.

את גודל התועלת היוצאת מנתינת יחס פרטי לכל ילד, אין לשער ואין לתאר. מלבד האמור שבזמן זה ניתן להעניק לילד אהבה במידה גדושה, יש ליציאות אלו רווח נוסף: קורה שיש דבר מה המציק לילד שאינו מסוגל להוציאו מהלב, וכשהוא לבד עם אביו או אמו זו הזדמנות עבורו לפרוק את הדברים. גם ניתן לגלות בשיחה משוחררת ורגועה כזאת עם מי הוא מתידד וכדומה.

גם כשעוסקים בעצם החינוך, יש לדעת שאין הוא מתקבל ומשפיע כראוי אלא בדרך של חיבה. הורה או מחנך המפעיל על הילדים באופן קבוע לחץ וכפיה כדי להשיג את דרישותיו, ואינו משקיע מאמץ לחנכם בחיבה ונעימות, יצא שכרו בהפסדו.

**גמרא זו היא דוגמא
נפלאה להבדל שבין
גידול מתוך לחץ
לגידול בריא. אם
ילד מרגיש משוחרר,
יודע שלא לוחצים
אותו וגדל באוירה
נעימה - הוא יכול
להצמיח הרבה יותר
מילד אחר שיש לו
בדיוק אותן תכונות,
אלא שהוא גדל
באוירה לחוצה!**

אב שמכריח את בנו להתפלל או ללמוד, ואינו משתדל ליצור מסביב אוירה נעימה - הנזק שהוא מחולל גדול בהרבה מהתועלת. יתכן שברגע זה הילד ילמד יותר או ישב בבית הכנסת יותר, אך לטווח הארוך - דרך זו ממאיסה עליו את הרוחניות!

עדיין מונח בזכרוני כיצד היה אבי מורי זצ"ל מחנכנו להתפלל: בנעימות, ברוך, בלי שום לחץ. "צדיק, עכשיו שמונה עשרה"... או שדפק על גבינו קלות בקצות אצבעותיו בסבר פנים רגועות. אם ילד משחק קצת בחוץ ומתפלל קצת באוירה טובה - כשיגדל לא תהיה לו בעיה למצוא טעם בתפילה. אך מי שבילדותו ננזף ונלחץ באופן קבוע להתפלל בכפייה, יקשה עליו מאד להתחבר באמת לעבודת התפילה.

במסכת סוכה (לג, א) מצאנו דבר מופלא. ידוע שבכל ההדסים צומחים שלשה עלים בכל שורה, אך ישנו הדס הקרוי 'אסא מצראה' - הדס הגדל על המיצר בצד השדה, אשר מצמיח בכל שורה שבע עלים - יותר מפי שניים מכל הדס אחר! ומה באמת הסיבה שאסא מצראה מגדל כה הרבה עלים? אחד מביאוריו של רש"י על המקום הוא: "מתוך שיש לו מקום פנוי, הוא משבח ומצליח".

גמרא זו היא דוגמא נפלאה להבדל שבין גידול מתוך לחץ לגידול בריא. אם ילד מרגיש משוחרר, יודע שלא לוחצים אותו וגדל באוירה נעימה - הוא יכול להצמיח הרבה יותר מילד אחר שיש לו בדיוק אותן תכונות, אלא שהוא גדל באוירה לחוצה!

את תחושת האהבה הזאת לחניכים, נטע אבי מורי זצ"ל לא רק בבני הבית אלא גם באלפי תלמידיו שחשו את עוצמת האהבה הזאת שנים רבות אחר כך. אציין דוגמא אחת שתלמד על הכלל כולו: הגאון רבי בנימין קורלנסקי זצ"ל, מראשי ישיבת פוניבז' לצעירים, למד אצל אבי מורי במשך שלוש שנים והזכיר תמיד את התועלת הרבה שקיבל בהם לכל חייו.

בשנה האחרונה בימי חוליו טרח רבי בנימין לבוא לביתו של אבי זצ"ל לבקש שיעתיר בעדו בתפילה, ויברכהו בבריאות שלימה. בהטעימו: "הלא למדתי אצלכם, והראתם לנו אותות אהבה מיוחדים, ברכה שבאה מתוך אהבה יש לה ערך מיוחד, וראויה שתתקיים".

כשיצא מהבית התבטא: "לנוכח מצבי הקשה חיפשתי אדם שבאמת יהיה לו איכפת ממצבי. ידעתי שכאן אמצא את מבוקשי... הוא אכן ברכני בכל ליבו".

הרה"ג יהושע שראבני שליט"א, מרבני ישיבת 'קול תורה', סיפר אודות דרכו החינוכית של אביו הגאון רבי ראובן שראבני זצ"ל, מראשי ישיבת 'יקירי ירושלים':

"אבא היה מדבר רבות על ערכה של תורה, אך מעולם לא דרש מבניו לשבת וללמוד. הוא תמיד הדגיש את צדדי אהבתו אלינו, ורק אחר כך היה מחנך. פעם אמר: אב שאינו מראה לבנו אותות של אהבה וקירוב - אין לו שום זכות לדרוש ממנו מאומה!"

"אבא היה רגיל לומר: כשאבא מגיע הביתה ורואה את בחור הישיבה שלו בבית, אסור לו לשאול אותו מה הוא עושה כאן בשעה כזו. עליו לומר לו שהוא שמח מאד לראותו, ושבוואו הוא ממש הפתעה נעימה עבורו. רק לאחר קבלת פנים לבבית, יש למצוא שעת כושר כדי לברר מה בדיוק אירע ולהעמידו על מקומו הנכון!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' - פרשת וירא)

הדבר החשוב ביותר עבור ילד כדי שיגדל כראוי באופן בריא, הוא להעניק לו אהבה ללא גבול. שמעתי מידידי הגאון רבי משה שלפוברסקי שליט"א, כאשר התמנה למרביץ תורה, ניגש אל המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל ושאלו אם יוכל לתת לו כמה כללים בחינוך. אמר לו הרב וולבה: "אתן לך שלשה כללים, ואלו הם: אהבה ואהבה ואהבה!"

מדורו המרתק של המחנך הוותיק
ומרביץ תורה לרבים
הרה"ג רבי עמרם בינעט,

מאז ועד היום, כך מספר אותו תלמיד, אני נשארת עם פחד עצום מהסוגיא הזאת. היא נראית לי קשה מדי, בלתי מושגת. אני לא מצליח להבין אותה כראוי.

מהסיפור הזה אנחנו לומדים עד כמה חשוב לא לטעות בלב התלמיד את ההרגשה שהוא לא מסוגל או שהגמרא הזאת בלתי מושגת עבורו. כל אחד יכול, כל אחד מסוגל, צריך רק לרצות, להתרכז, להתמקד ובסייעתא דשמיא מצליחים.

הצד השני של המטבע

הסיפור אכן סיפור נפלא, אבל אני יכול לספר סיפור נוסף כנגדו שסיפר לי חבר טוב.

"הבן שלי היה ילד מוצלח", מספר אותו אברך, "כל שבוע הייתי בוחן אותו והוא ידע הכל ישר והפוך. בלי שום בעיה.

"ביום אחד הכל השתנה. פתאום הילד מתחיל לגמגם במקום לענות תשובות ברורות, הוא מגלגל את העיניים שלו ומנסה להיזכר ולהבין על מה המלמד דיבר. הוא מתחיל קצת להמציא תשובות כי הוא לא יודע את התשובה האמיתית. משהו קרה לו!

"חשבת שאולי המצב החברתי בכיתה השתנה, אולי הוא לא מסתדר עם המלמד הספציפי הזה, אולי יש איזה ילד שמציק לו מאוד. ניסיתי לברר בעדינות אבל לא קרה שום דבר, הילד ממשיך להיות חברותי כמו תמיד, אף אחד לא מציק לו, הוא דווקא מאוד אוהב את המלמד. אין שום סיבה נראית לעין שיכולה לגרום לכזאת התדרדרות חריפה.

"הלכתי למחנך פלוני, שידוע כבעל עין חדה, וביקשתי שיבדוק מה קרה, אולי זה משהו שאפשר לתקן ולסדר.

האם כדאי לומר לילדים שהשבוע נלמד גמרא קשה? עדיף לומר להם שהשבוע נלמד גמרא קלה להבנה? או שעדיף להתחמק ממתן ציונים של דרגות קושי לסוגיא שנלמד השבוע?

לא מזמן התפרסם ב'בית היין' סיפור נפלא שסיפר הגאון רבי יצחק לוקסנברג שליט"א, רב שכונת 'נאות שמחה' במודיעין עילית, ובו הוא מספר על אחד מתלמידיו שהפך בעצמו למגיד שיעור בישיבה וזכה להעמיד תלמידים.

אותו ר"מ ניסה להבין סוגיא מסוימת בגמרא, אותה הוא היה צריך ללמד לתלמידיו, אבל בשום אופן לא הצליח.

הרב לוקסנברג מתאר שהוא ניסה להסביר לאותו ר"מ את הגמרא שוב ושוב ללא הצלחה, ולבסוף סגר את הגמרא ואמר לו, אני רוצה שתגלה לי מה הסיפור, למה אתה לא מבין את הסוגיא הספציפית הזאת, למרות שכל סוגיא אחרת בש"ס אתה מצליח להבין בלי קושי מיוחד...

אותו תלמיד השיב שכשהוא היה בחור צעיר, המגיד שיעור בישיבה שלהם התחיל ללמוד איתם את הסוגיא הזאת, באמצע הוא הסתבך, אמר להם "עזבו, זה לא בשבילכם, זאת סוגיא קשה מדי", ופשוט דיגל לסוגיא הבאה.

ביום אחד הכל השתנה. פתאום הילד מתחיל לגמגם במקום לענות תשובות ברורות. משהו קרה לו!

זאת הקדמה חשובה מאוד, הילדים צריכים לדעת לקראת מה הם הולכים, זה מסדר להם את הראש ומאפשר להם לקלוט את הנלמד בצורה טובה יותר.

אבל צריך להכין אותם גם לדרגת הקושי של הסוגיא שהולכים ללמוד השבוע, עם זאת, צריך לעשות את זה בחכמה ובשום שכל, ואני אתן שתי דוגמאות, אבל כמובן שכל מלמד ומחנך יכול למצוא את הדרך הפרטית שלו איך להעביר לילדים מסר משולב שמצד אחד מכין אותם לקראת משימה מורכבת יותר מהרגיל, ומצד שני נוטע בהם את ההרגשה שאם הם רוצים, הם יכולים לצלוח את האתגר בסייעתא דשמיא.

דוגמה א': "ילדים יקרים, השבוע אנחנו נלמד סוגיא קצת מורכבת, זה לא יהיה קל כמו בשבוע שעבר, אבל אני הכנתי אותה שוב ושוב כדי שאוכל להסביר לכם אותה בעזרת ה' בצורה הכי טובה והכי קלה, ותוך כדי שהכנתי את הסוגיא גיליתי שיש פה נקודה מסוימת שמי שתופס אותה, יצליח להבין את כל הסוגיא הרבה יותר מהר והגמרא פשוט מתנגנת לך כמו זמירות. צריך לתפוס את הנקודה הזאת, בואו נראה מי יצליח לקלוט את זה הראשון..."

עוד דוגמה: "תקשיבו ילדים, אני לא לוקח אחריות על מי שלא מתרכז בשיעור הראשון. השבוע יש סוגיא שכדי להבין אותה, אתם חייבים לקלוט את היסוד שלה מיד בהתחלה. בואו נלמד עכשיו את ה'פינטלה', את הנקודה היסודית, אם תקשיבו עכשיו כמו שצריך, לא תבינו בכלל למה יש כאלו שאומרים שזאת סוגיא קשה, כי למי שלא הקשיב בשיעור הראשון זה באמת מאוד קשה..."

צריך להכין את הילדים לכך שיש פה אתגר קצת יותר מורכב מהרגיל, שייגשו לנושא בכובד ראש הנדרש. אבל מצד שני, אסור להבהיל אותם ולהפחיד אותם, ובטח ובטח שאסור להגיד להם: זה לא בשבילך, אתה תננוח השבוע כי אתה לא מסוגל להבין את הגמרא הקשה הזאת", חלילה וחס, אסור לומר זאת לא לילד ולא לאף אחד אחר.

בדיוק שאותה הוא התקשה להבין. אמרתי לו ששאלתי תלמידי חכמים מופלגים, ממש גדולים בתורה, והם אמרו לי שעד גיל 20 אי אפשר בכלל להבין כזאת גמרא קשה... רק אנשים מבוגרים יכולים להבין את זה..."

"הילד שמע את הדברים שנאמרו כאילו בדרך אגב, וברגע אחד כל התדמית השלילית שנבנתה בתוך הראש שלו, על עצמו, נסדקה והתרסקה לרסיסים. עכשיו הוא היה צריך לשקם את התדמית החיובית, ולאור ההצלחה הגדולה שלו בשנים קודמות, עד לאותו מקרה, זאת היתה משימה קלה לביצוע..."

לתפוס את ה'פינטלה'

עד כאן הסיפור ששמעתי מחבר טוב, ועכשיו יבוא השואל וישאל בצדק, אז מה אני צריך לעשות? לומר לילדים שהסוגיא קשה מדי, עושה נזק. לומר להם שהיא מאוד קלה גם עושה נזק, אז מה באמת צריך לעשות? ללמוד איתם סתם בלי לציין את דרגת הקושי של הסוגיא? אולי..."

האמת שאפשר לדלג על החלק הזה של ציון דרגת הקושי, אבל אין צורך. יש דרך מצוינת לעשות זאת: אפשר לומר להם את האמת.

לכן בחרתי השבוע לכתוב על הנושא הזה בסייעתא דשמיא, כי אנחנו עוסקים עדיין בשיעור הראשון של השבוע, וזאת חלק מאוד חשוב וחיוני לדעתי לשיעור הראשון. צריך להכין את הילדים לקראת מה הם צועדים.

להכין את הילדים זה גם לגבי לוח הזמנים: אנחנו עכשיו נלמד גמרא בשעה וחצי הבאות, לאחר מכן הפסקת אוכל, אחרי זה תצאו לחילוף עצמות ותקיימו בעזרת ה' מצוות של בין אדם לחברו בהפסקה כדוגמת ויתור, הימנעות מאמירת שקר חלילה, להיות נעלבים ואינם עולבים ועוד.

אחרי הפסקה, אנחנו נלמד קיצור שולחן ערוך ושתי משניות, ובשיעור השלישי נחזור בעזרת ה' לגמרא ונלמד הלאה..."

"המלמד ישב אתו פגישה אחת, פגישה שניה, הילד בסדר גמור, אין שום סיבה מיוחדת שגורמת לירידה הזאת. שאלנו את הילד עצמו והוא לא ידע לומר מה גרם לו להתחיל לדשדש פתאום.

"בסופה של פגישה נוספת אומר לי המלמד שהוא חושב שהוא עלה על הנקודה... הוא לא רצה לומר לי מה הנקודה, אבל הוא טען שהוא טיפל בה, והוא מאמין שהשבוע הכל יחזור לקדמותו. ואכן, בשבוע שלאחר מכן הילד התחיל להתאושש, ובתוך שבועיים הוא כבר היה ילד שונה לחלוטין.

"כשהמלמד ראה שה'פנטט' שלו עבד, הוא הסביר לי: באחד השבועות, הם למדו בכיתה סוגיא מורכבת מאוד לגיל שלהם. המלמד לא רצה להפחיד אותם, ולכן הוא אמר להם שזאת סוגיא מאוד קלה, ממש קלי קלות, רק קצת להחזיק ראש ועוברים אותה בלי בעיות... כך הוא רצה בעצם לגרום להם להאמין ביכולת שלהם ולהבין את הסוגיא בעזרת ה'. בפועל ההקדמה הזאת עשתה את ההיפך הגמור.

"הילד הקשיב ולא הצליח להבין. בראש שלו החלה להיווצר תדמית שלילית. אם הרבי אמר שזה כל כך קל", חשב הילד לעצמו, "ובכל זאת אני לא מבין כלום, כנראה שאני לא כזה ילד חכם ומוכשר כמו שחשבתי עד היום..."

"למחרת הרבי הסביר פעם נוספת, הילד לא מבין. עובר עוד יום, הוא מתחיל להרגיש תסכול ובעיקר רגשי נחיתות. כנראה שאני טיפש, אני לא מבין כלום, אני לא מסוגל להתרכז, אני ילד חלש... זהו, אין לי סיכוי להבין עוד את הגמרא לא השבוע ולא באף שבוע..."

"המחשבה הזאת קנתה שביטה בלבו, ובשבוע לאחר מכן כשניגשו ללמוד גמרא, הילד כבר היה בטוח מראש שאין לו מה להתאמץ, הוא ממילא ילד לא חכם ולא מוכשר, הוא ממילא לא יבין כלום..."

"כשהבנתי את זה", מספר הוא לאביו של הילד, "אמרתי לילד כמשיח לפי תומו, שגם אני מתמודד לפעמים עם קשיים בגמרא, הנה לדוגמה בימים האחרונים אני מאוד מתקשה עם איזו סוגיא בגמרא, אותה סוגיא

אוצרות ויהלומים

5 יהלומים נוצצים מהגאון הגדול
רבי חיכל פיינשטיין זצוק"ל

בתלמודו. לימים הוסיף לתאר, שאז כבר למד גם סדר טהרות, אולם לא רצה להתפאר בכך לפני מרן החפץ חיים זצוק"ל.

כשביקש באותו זמן ברכה ממרן החפץ חיים להשתחרר מעול הגיוס המאיים על עתידו- השיב לו מרן החפץ חיים בהחלטיות- 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, אבל צריך לקבל עול זה ברצון, וכשאחד הנוכחים המשיך לשאול- "והרי ישנם בני ישיבות הנלקחים לצבא?!" הייתה תגובת מרן החפץ חיים- הלא יש משנה... וכשהוא מונה באצבעותיו החל לפרוט- כל המקבל עליו עול, במשנה לא נאמר 'כל הלומד' אלא 'כל המקבל עליו', היינו שמקבל עול זה ברצון.

הוא מצטער על שלא ביקש אז ממך החפץ חיים ברכות נוספות

הוסיף רבי יחיאל מיכל לספר על אותה פגישה שכשהביאו למרן החפץ חיים כיסא לשבת, ביקש מרן החפץ חיים שיביאו כסא גם לאורח, ומני אז כל אימת שבא אורח לבית הגרי"מ זצוק"ל, ראשית הכל היה מזמינו לשבת, כפי שראה בהתנהגות מרן החפץ חיים בימי עלומיו. כן העיד על הרושם העמוק שהשאירה עליו 'ברכת התורה' ששמע מפי מרן החפץ חיים בעת שנקרא לעלות לתורה.

כשיצא מביתו ליווהו מרן החפץ בכבוד גדול, ולימים התבטא שהוא מצטער על שלא ביקש אז ממרן החפץ חיים ברכות נוספות שהרי כל ברכותיו התקיימו...

(מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן תשעט)

'מען דארף מכבד זיין מענטשען', ולכן שכחתי לקחת עמי כסף לתת צדקה אם אתבקש. ולא יפה לומר לגבאי צדקה בחתונות: אין לי... "לכן עלה שוב לביתו לקחת הכסף עמו.

אם הרופאים היו התייחסים לכל חולה כאן כמו שאנו התייחסים לכל תלמיד בישיבה, היה טוב...

אהבתו זו הרעיף לא רק במעשי החסד הרבים, אלא אף בתלמידיו בכל שנות הרבצת התורה שאהבם ללא גבול. ופעם סיפר שבשנת תרצ"ו כשהיה בוורשא, שמע שמרן הגר"ש שקאפ זצוק"ל שכב בבית החולים אחרי ניתוח, ורצה לבקר, ונכנס לבית החולים לקדם פניו, ובתוך כך התעניין אצלו על יחס הרופאים אליו. השיבו רבי שמעון- אם הרופאים היו מתייחסים לכל חולה כאן כמו שאנו מתייחסים לכל תלמיד בישיבה, היה טוב... והיה נאה דורש ומקיים, שכל תלמידיו אכן הרגישו הקשר הייחודי שעמל לגדלם ולהחכימם.

כשביקש באותו זמן ברכה ממך החפץ חיים

עוד שח בערגה, שבדרכו לגרודנא עבר דרך העיירה ראדין להקביל את פני מרן החפץ חיים זצוק"ל, ומרן החפץ חיים שאלו- "מה הנכם לומדים?" ורבי מיכל השיב- "שלומד עתה סדר קדשים", שוב שאלו מרן החפץ חיים- "האם כבר סיים ללמוד נשים ונויקין?" ומשהשיב בחיוב זכה לברכת החפץ חיים, שיצליח

'כדאי לסבול' העיקר להיות טוב, ועוד יותר טוב!

מלבד גדלותו העצומה של הגאון הגדול רבי מיכל פיינשטיין זצוק"ל בכל מכמני התורה, גודל מידותיו היו לשם דבר, ובמיוחד זהירותו בכבוד הזולת באופן מופלא.

היה זה בעיצומו של שיעור בהיכלה של ישיבת 'בית יהודה' בב"ב, הגאון הגדול רבי מיכל פיינשטיין זצוק"ל שקוע בעומקה של סברה, ועני נכנס לקבץ נדבות. רבי מיכל בדק בכיסו ולא מצא מעות, הוא ביקש מאברכים שישבו בסמיכות אליו, וכשראה העני דאגתו, אמר לו: "הרב לא צריך להיות כל כך טוב, מי שהוא מדי טוב- סובל"...

כשיצא העני, ראה רבי מיכל שעת הכושר ללמד תלמידיו פרק בהטבת הבריות- אחד מהגדולים אמר על הפסוק: 'וסיף דעת יוסיף מכאוב', שאולי לא כדאי לדעת כ"כ כי זה יוסיף מכאוב, אבל האמת, שלמרות שיוסיף מכאוב, כדאי הדבר כדי להוסיף דעת. גם אם צדק העני הזה- אמר רבי מיכל- 'כדאי לסבול העיקר להיות טוב, ועוד יותר טוב!'

'מען דארף מכבד זיין מענטשען'

ופעם כשיצא מביתו לשמחת נישואין, אחרי שכבר ירד במעלית בדרכו לרכב, ביקש ממלווהו לשוב לביתו באמרו 'שכחתי משהו'. המלווה שאל: "מה הר"י שכת, אני אעלה להביאו..." ורבי מיכל השיב: "לבשתי את הפראק של שבת", כי מהנהגותיו הנפלאות, לתת לבעל השמחה הרגשת נכבדות שבאים לשמחתו עם בגד שבת, באומרו, שכשהולכים לשמחה, באים לכבד אנשים, וכלשוננו:

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין

**פנינים של חינוך
והנהגה טהורה
חמעשי רבותינו
גדולי הדורות**

**הגאון רבי חיים
פנחס שיינברג
זצ"ל: מה אתם
סבורים וכי
בגילכם לא
שיחקתי!?**

אחיו של רבי חיים פנחס שיינברג, סיפר שבילדותו ארע שביום חורפי, היה מזוג אויר סוער וגשום עד שנראה היה שכה סוער שלא ניתן יהיה להגיע למלמד, אולם אשה כאמו לא תוותר, היא הייתה נושאת אותו על כפיה כדי שלא יפסיד ולו יום אחד מלימוד התורה. בשנים מאוחרות יותר כשהיו שני בניהם בני ישיבה היתה תקופה שהאמא הלכה מרחקים גדולים ברגל, כדי לחסוך את דמי הנסיעה ולתתם לבניה הלומדים בישיבות.

לימים, בשיחת מוסר שמסר רבינו לתלמידי ישיבה אמר: "מה

כשיצאתי מחדרו פירשו לי הבחורים את הדברים כאות וסימן שהתקבלתי לישיבה."

בשנותיו הצעירות למד הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל בת"ת "עץ

חיים" בעיה"ק ירושלים ת"ו, רבו המובהק באותן שנים היה הגאון רבי מרדכי דוד לוין זצ"ל, ממנו קיבל את היסודות המרכזיים בדרך הלימוד, בעומק וליבון הסוגיא, בראשית דרכו בעולמה של תורה. כבר אז רקם קשר מיוחד עם ראש הישיבה ר' איסר זלמן מלצר אשר קרבו באהבה, בשנים מאוחרות יותר כשכבר נמנה על תלמידי חברון היתה לו קביעות בכל יום שישי ללמוד עמו בחברותא, ובמסגרת לימוד הרמב"ם כסדר הספיקו ללמוד את כל הרמב"ם בסדר קדשים.

לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת חברון: "הייתי נער צעיר בן ארבע עשרה עת הגעתי לישיבה בחברון, למדתי שם במשך חודש אלול ולקראת ראש השנה כשרציתי לחזור הביתה, אמרו לי בני הישיבה, כי יש לגשת קודם אל ה"סבא" זצ"ל לבקש את ברכתו וכך אכן עשיתי. דרכו של ה"סבא" היתה ללחוץ את ידיהם של הבחורים, לברכם בלחש. משסיים את ברכתו, אמר לי "כשתבוא ללמוד כאן בישיבה, אל תתחבר עם הצעירים". כשיצאתי מחדרו פירשו לי הבחורים את הדברים כאות וסימן שהתקבלתי לישיבה". לאחר שהתקבל רבינו ועבר לישיבת חברון שלחה הנהלת עץ חיים מכתב לישיבת חברון בו מביעים ראשי הישיבה את התמרמרותם על כך שנלקח מהם בחיר הישיבה.

למרות גילו הצעיר בלט רבי שמחה זיסל גם בין בני החבורה שברובם היו מבוגרים ממנו וביחוד זכורה לטוב מלחמתו במלחמתה של תורה כשאגת האריה, מתוך ריתחא דאורייתא מופלגת, ועל כל סברא היה מתווכח בלהט והופך בה מכל זווית ופינה. למרות גילו

להשכים קום כדי להתפלל עם הנץ החמה, לאחר בדיקה גילתה שהמלמד אינו יר"ש והוציאנו מן המקום לצמיחות והילד עבר לתלמוד תורה אחר. אמו הרגילה אותו לקום מידי יום להתפלל בנץ, עד ששמה לב כשלא קם שמשוהו קרה. פעם בילדותו אמרה לו בהתרגשות: "יהודה! אני אסע במיוחד לקבר הרשב"י במירון לשאת תחינה ובקשה שתזכה להתפלל כל ימין בהשכמה עם הנץ החמה", ואכן תפילתה עשתה פרי וכל ימיו נזהר רבינו שלא להחסיר תפילת שחרית כותיקין, מנהג שהפך אצלו לקנין נפש.

בשנת תרפ"א הגיע לראשונה מפולין לירושלים האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זצ"ל, באו המונים וצבאו על פתחו, בדירה ארעית שהתאכסן בעיר העתיקה בין החומות. הנער יהודה צדקה בן עשר שנים, השתוקק ג"כ למועג כף ידו של הצדיק הגדול הזה ונדחק פנימה באישון לילה קרוב לחצות. לשאלת הרבי שתהה על קנקנו, מה הוא לומד, השיב שהוא לומד כעת מסכת שבת, שאל אותו כמה פרקים יש בה, השיב שישנם עשרים וארבע פרקים. שוב שאל הרבי מדוע קבעו חכמי המשנה דוקא כ"ד פרקים. יהודה לא ידע להשיבו אך השתוקק למצוא לו מענה, נטל רשות מן הרבי והלך לשאול קרוב משפחה, לאחר שחזר בזריות אל מעונו של הצדיק עם שתי תשובות בפיו הפיקו פני האדמו"ר שביעות רצון וברכו שיצליח בתורה ויראת שמים והעניק לו מטבע של חצי גרוש לשמירה והצלחה אותו מיהרה אמו לענוד על צוואר בנה לסגולה.

כאשר מלאו לו י"ג שנים עבר ללמוד בישיבת פורת יוסף, עם השלמת בניין הישיבה המפואר שנה קודם לכן אל מול הכותל המערבי, הישיבה שלימים האירה את פני האופק של יהדות ספרד. כשהתקבל לתלמיד מן המניין, לא העלה אף אחד מהרבנים על דעתו שנער כשרוני זה עתיד להיות לא רק אחד מטובי בניה של הישיבה, אלא אף ראש וראשון של בוניה. כמו ביום הראשון לבואו כך כל ימיו בישיבה נחשב תמיד לבחיר התלמידים, הצטיינותו לא היתה פועל יוצא מכשרונותיו המבורכים גרידא, הרבה יותר מזה רכש בזכות התמדתו ובכח יגיעתו.

(וזאת ליהודה)

אתם סבורים וכי בגילכם לא שיחקתי?! אהבתי לשחק ולעשות כל מה שאתם אוהבים לעשות והיו לי נסיונות, אפי' גדולים יותר ממה שיש לכם היום. אמנם כאשר הגעתי לתוס' קשה או לסברא שמגיד השיעור אמר ולא הבנתי על בוריה - לא המשכתי הלאה! נעצרתי והתפללתי בלבי להשי"ת שאבין. ואמרתי לעצמי, הלא למה הקב"ה עושה שיהיה לי קשה, הרי גם הוא רוצה שאצליח, אלא מה, שאקבל יותר שחר ועמלתי להבין היטב וברוך ה' שלבסוף הבנתי.

לימים כשנשאל ע"י בחור, האם הוא סבור שכל אחד יכול להצליח, ענה גלויות: "אני עצמי בכשרונותי וסביבת מגורי לא הייתי כאחד שצפוי לגדול תלמיד חכם, אולם זכיתי וגדלתי, כי הכל תלוי בכח הרצון". אותו תלמיד הוסיף והקשה "הרי הרבה ניסו ולא עלתה בידם" ענה רבינו: "תכן שהרבה רצו לעשות כן, אך מי שירצה באמת ויעשה וישקיע ברצינות יצליח".

(מגדלתו ומרוממתו)

בעל ה'אמרי אמת' מגור העניק לנער (הגאון רבי) יהודה צדקה מטבע של חצי גרוש לשמירה והצלחה אותו מיהרה אמו לענוד על צוואר בנה לסגולה.

בשנות לימודיו של יהודה בתלמוד תורה הבחינה אמו פעם בשובו הביתה שהוא נעצב אל לבו, עוד הבחינה, שהילד נתמלא רפיון מסוים - שאינו מסוגל

הצעיר לא נרתע לבא בדברים ולישא וליתן בדברי תורה עם ראש הישיבה הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל. וכאשר היה משוחח בלימוד עם ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היו נשמעים 'קולות וברקים'.

(נסיך ממלכת התורה)

לפעמים לא היה לרבינו כסף לעשות

שבת, הלך אצל ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, אמר לו חידושי תורה ור' אליעזר יהודה היה נותן לו סכום כסף..

אביו של רבינו (מרן הגאון רבי עובדיה יוסף) ביקש ממנו בעת שהיה בחור צעיר את עזרתו בחנות המכולת בשכונת בית ישראל, נאלץ לעזוב את תלמודו ועבד במרץ ובמסירות אצל אביו, עד שיום אחד נכנסו לחנות המקובל רבי אפרים הכהן וראש ישיבת פורת יוסף

רבי עזרא עטיה, האב נחרד לקראתם ושאל על מה זכה לביקור של שני גדולי הדור, ענו לו השניים כי הגיע הזמן להחזיר את בנו לישיבה "לא נזוז מפה עד שיחזור ללמוד", ענה להם אביו בבושה שהינו זקוק מאד לעזרתו בחנות והשתתק במבוכה. הרב עזרא עטיה התיישב על כסא בחנות ואמר בשלווה "אני אשאר לעזור לך וחכם עובדיה ילך ללמוד, ביטול התורה שלו חמור מביטול התורה שלי".

ר' יעקב אחד מתלמידיו של הרה"ג ר' צדקה חוצין היה קובע עתים לתורה עם רבנו וחבריו בכל לילה קרוב לשעתיים, ובשלושה לילות בכל שבוע - ליל מוצאי שב"ק, ליל שלישי וליל שישי היו לומדים עד חצות הלילה ומסיימים בתיקון חצות ואח"כ הולכים לביתם. כך היה במשך ארבעים שנה.

לאחר הנישואין סיפר רבינו "חיינו בעוני רב, גרנו בחדר קטן שהארון והמיטות מלאוהו מקיר אל קיר", לא היה להם כסף להשתמש בחשמל והוצרכו להשתמש במנורת נפט ורעייתו קיבלה את הדברים ללא כל טרונאי כל. לפעמים לא היה לרבינו כסף לעשות שבת, הלך אצל ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, אמר לו חידושי תורה ור' אליעזר יהודה היה נותן לו סכום כסף..

(מרן)

הצטרפו גם אתם וקבלו ישירות למייל שלכם את מגזין אחינו לחינוך ותורה 'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת dirshu@dirshu.co.il